

ŽINIŲ VISUOMENĖS INSTITUTAS

LIETUVOS CHEMIJOS PRODUKTŲ GAMYBOS PRAMONĖS KONKURENCINGUMO STUDIJOS PRISTATYMAS

Užsakovas: Lietuvos ekonominės plėtros agentūra

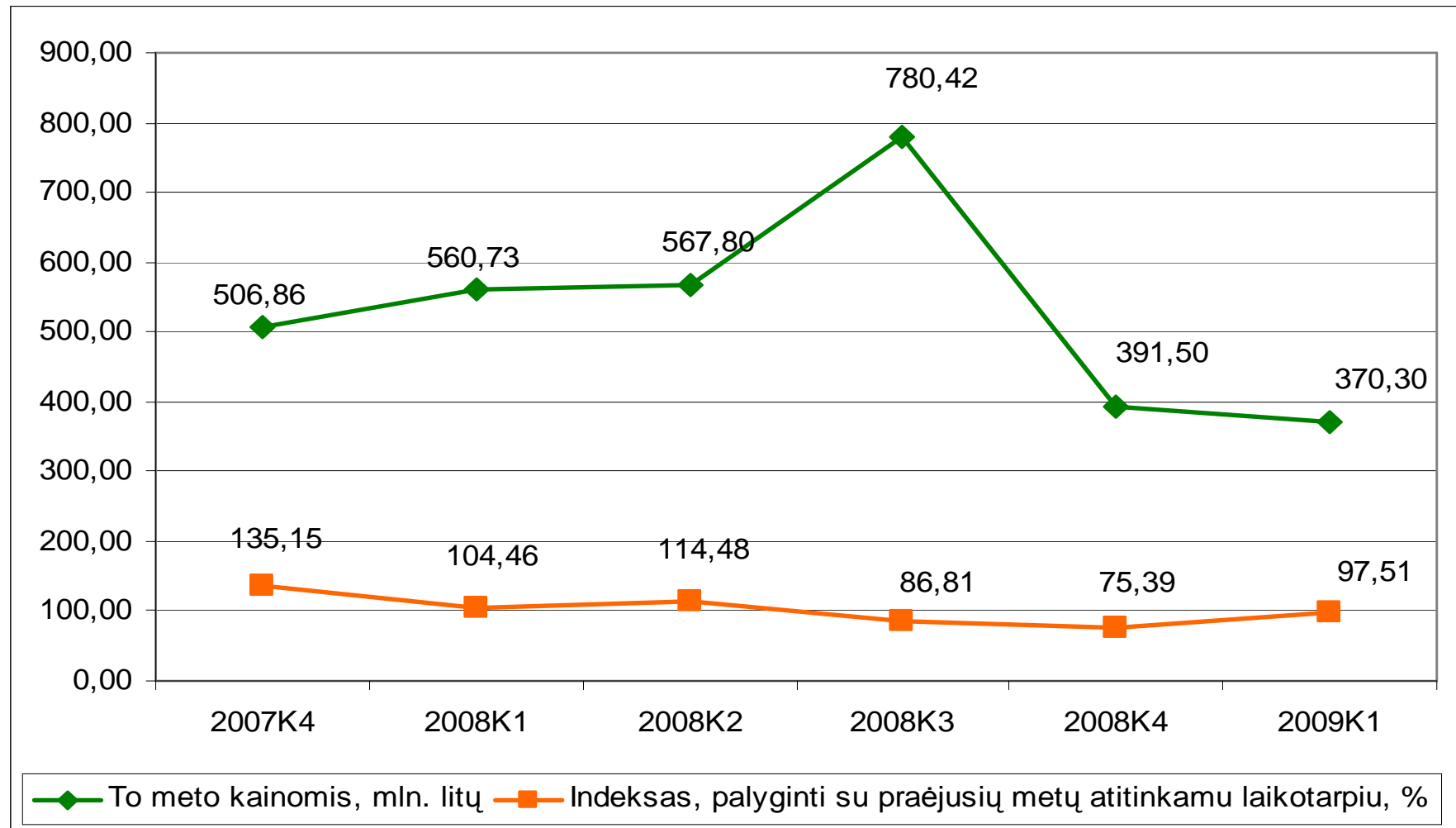
Vykdytojas: KTU Verslo strategijos institutas

VšĮ Žinių visuomenės institutas

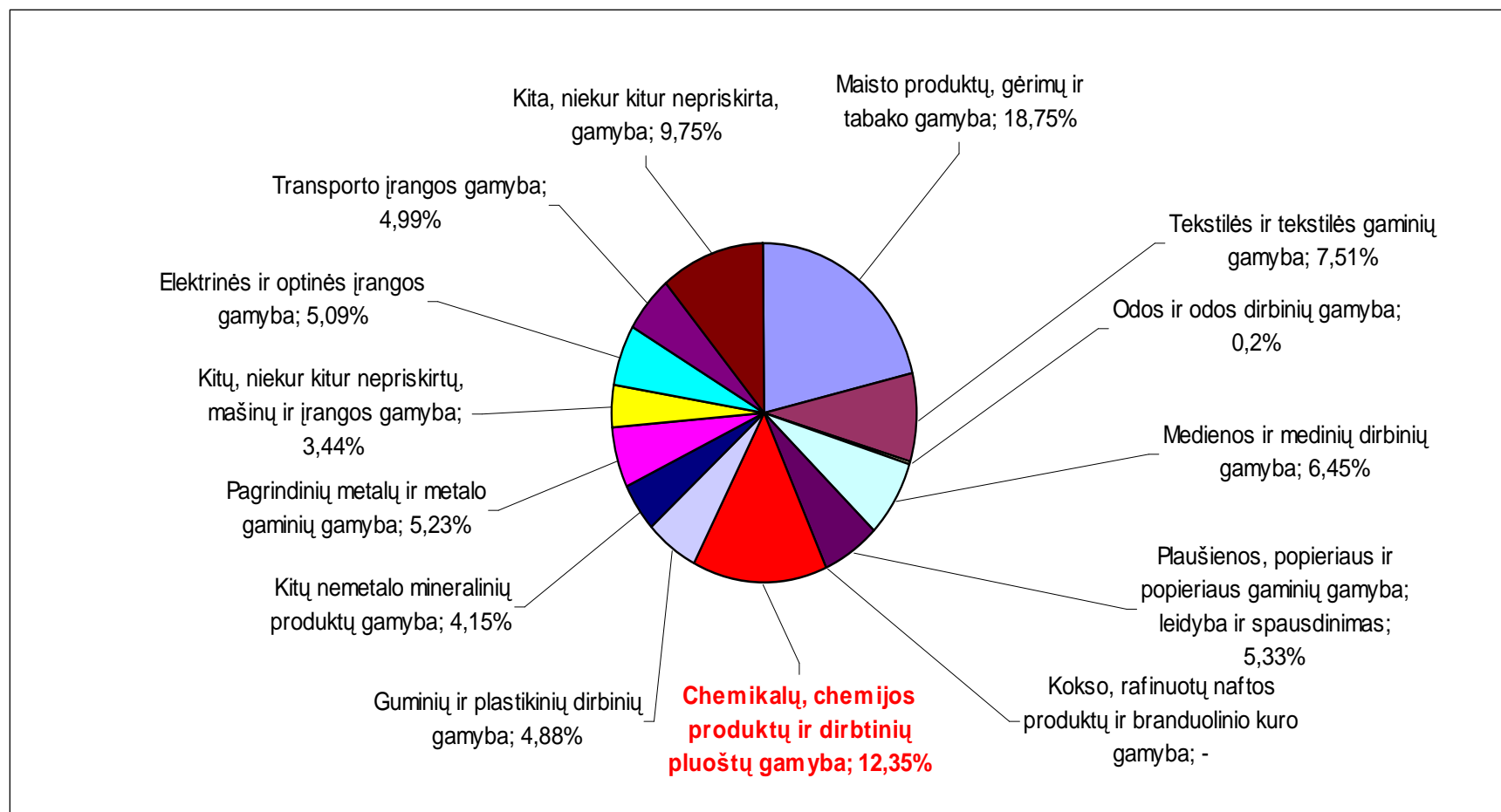
Darbo grupės vadovas:

prof. habil. dr. R. Jucevičius

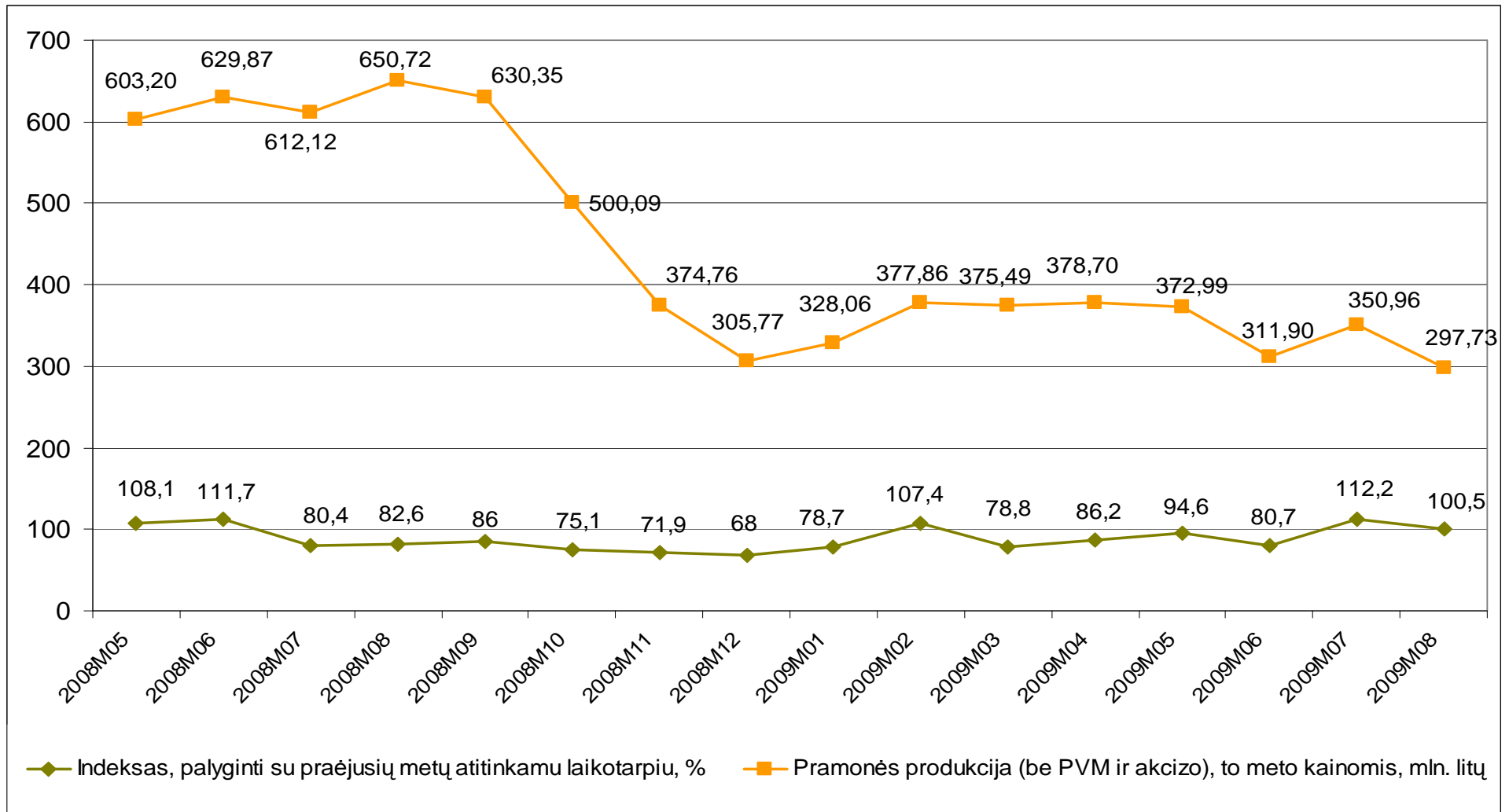
Bendrosios pridėtinės vertės augimo tempai, 2008 - 2009 m.

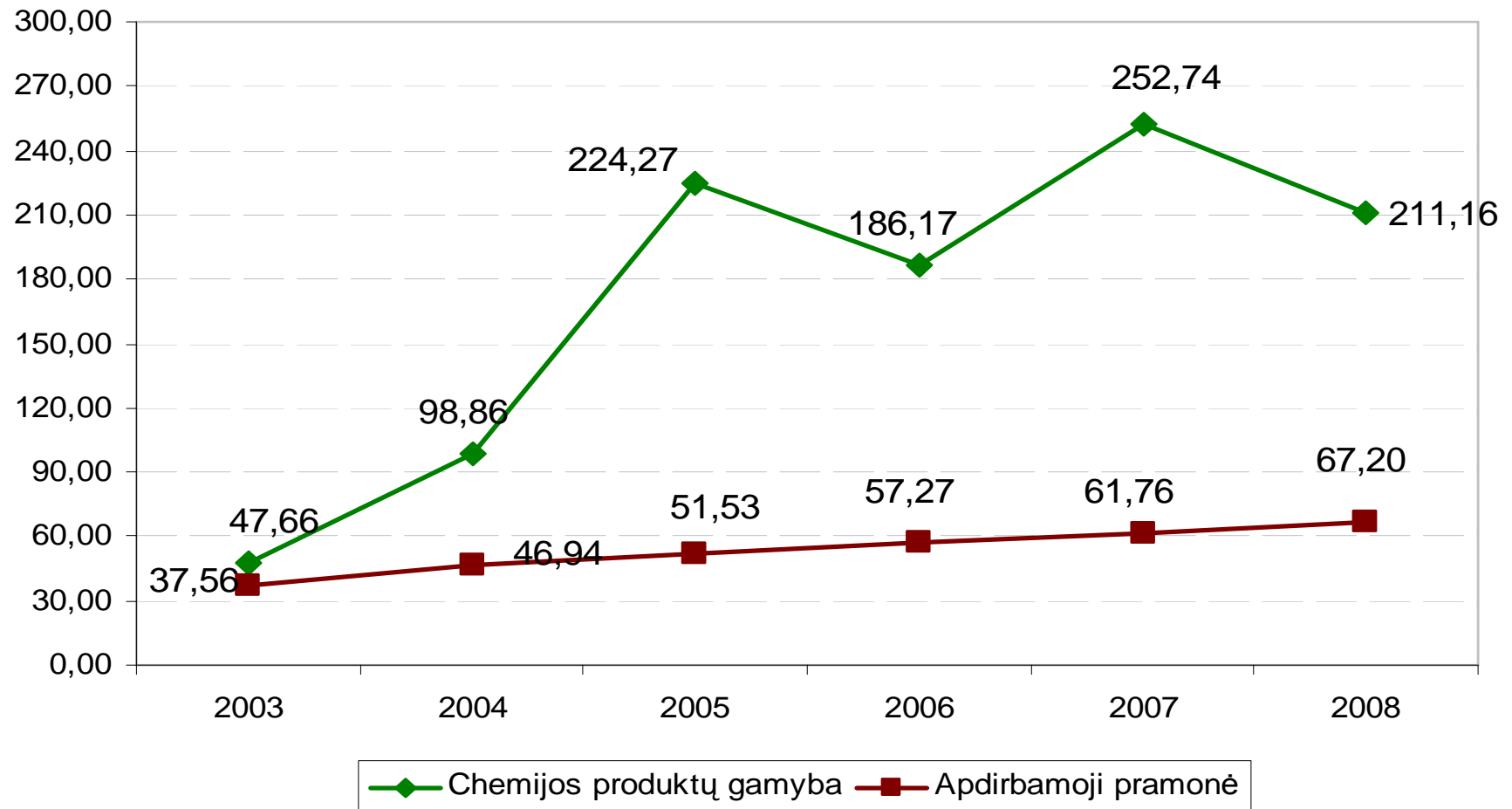
Lietuvos apdirbamosios pramonės pridėtinės vertės struktūra, %, 2008 m.

Pagaminamos produkcijos vertės augimo tempai, 2008 - 2009 m. (viso – 6,47 mlrd.lt 2008m.)

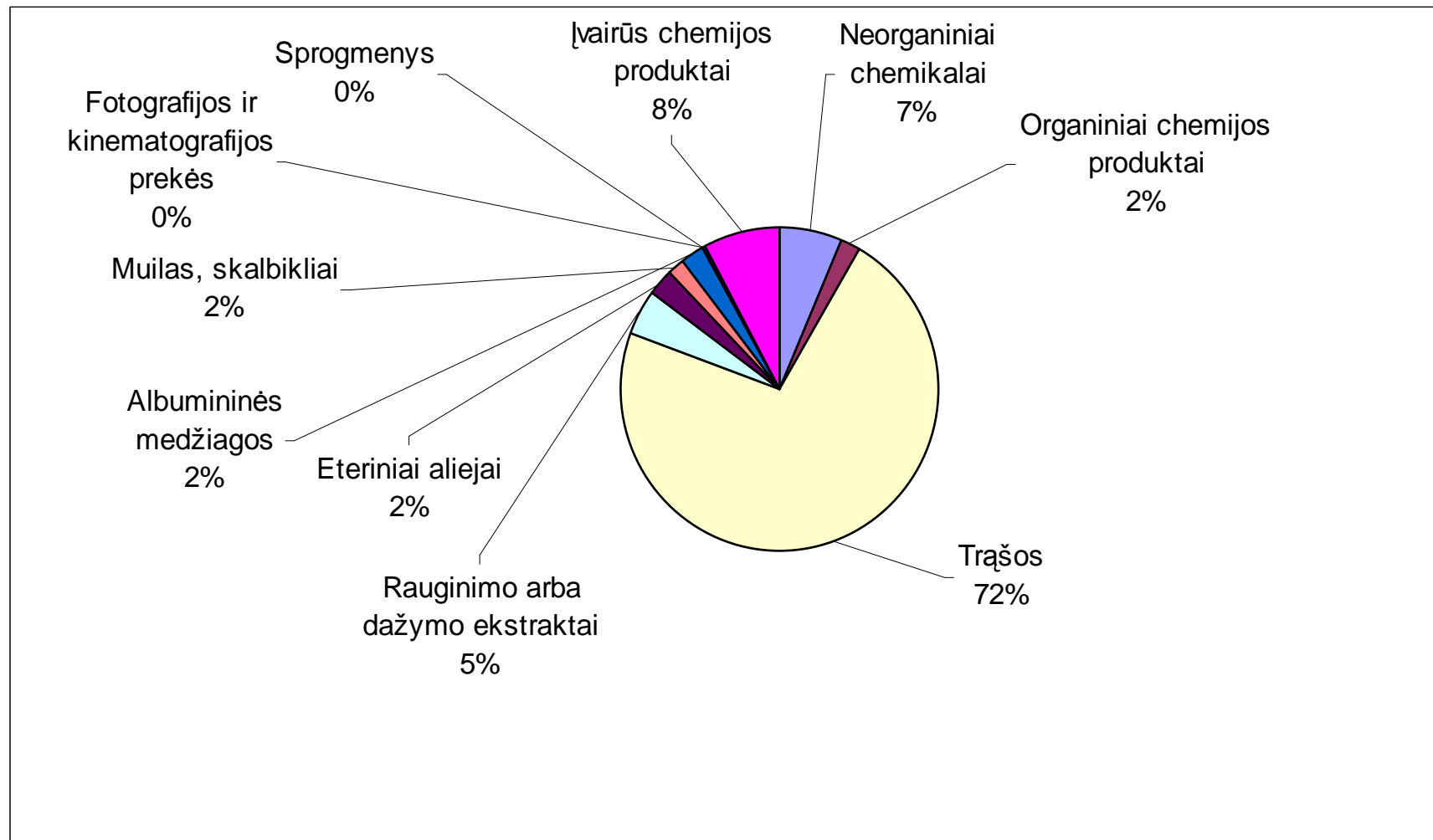
Pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam, to meto kainomis, tūkst. litų, 2003 - 2008 m.

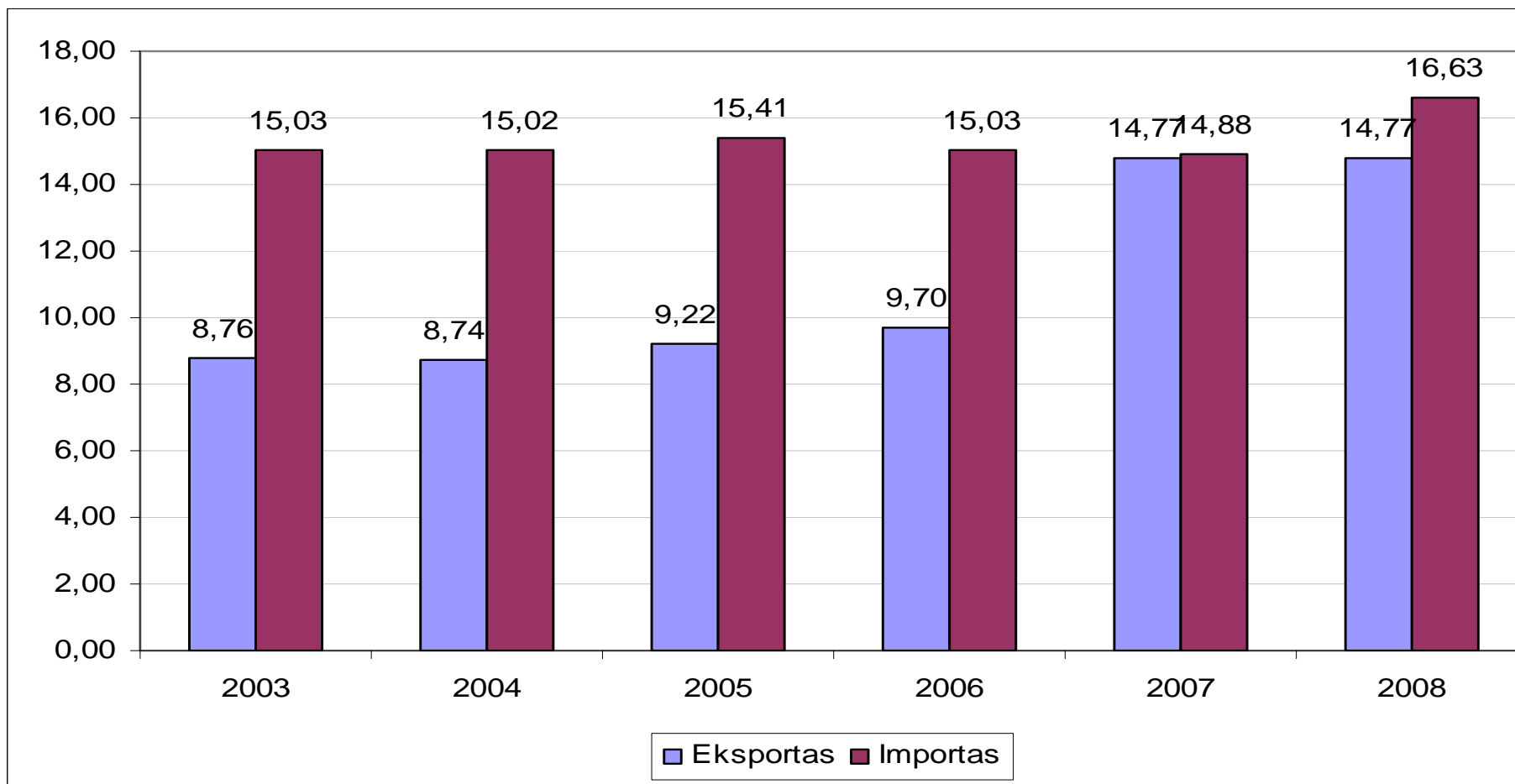
Lietuvos chemijos gaminių eksportas, tūkst. dolerių, 2001 – 2008 m.

Eksportas, tūkst. dolerių	2001	2006	2007	2008	Dalis % bendrame Lietuvos prekių / prekių grupės eksporte	
					2001	2008
Neorganiniai chemikalai	7686	48329	80915	135543	<i>0,17/3,16</i>	<i>0,57/6,47</i>
Organiniai chemijos produktai	4011	16692	20128	37355	<i>0,09/1,65</i>	<i>0,16/1,78</i>
Trašos	171948	520328	849786	1520703	<i>3,75/70,6</i> <i>7</i>	<i>6,40/72,63</i>
Rauginimo, dažymo ekstraktai, taninai; dažikliai, pigmentai	12373	74309	96127	97362	<i>0,27/5,09</i>	<i>0,41/4,65</i>
Eteriniai aliejai; parfumerijos, kosmetikos ir tualetiniai preparatai	12577	39452	46512	49846	<i>0,27/5,17</i>	<i>0,21/2,38</i>
Muilas, skalbikliai, vašakai, žvakės, modeliavimo pastos	6642	20550	27618	35411	<i>0,14/2,73</i>	<i>0,15/1,69</i>
Albumininės medžiagos; modifikuoti krakmolai; klijai; fermentai	14085	27272	33944	50940	<i>0,31/5,79</i>	<i>0,21/2,43</i>
Sprogmenys; pirotechnikos produktai; degtukai	400	513	344	346	<i>0,01/0,16</i>	<i>0,00/0,02</i>
Fotografijos ir kinematografijos prekės	1681	10808	7248	6759	<i>0,04/0,69</i>	<i>0,03/0,32</i>
Įvairūs chemijos produktai	11904	59514	77454	159545	<i>0,26/4,89</i>	<i>0,67/7,62</i>
Iš viso	243307	817767	1240076	2093810	<i>5,31</i>	<i>8,81</i>

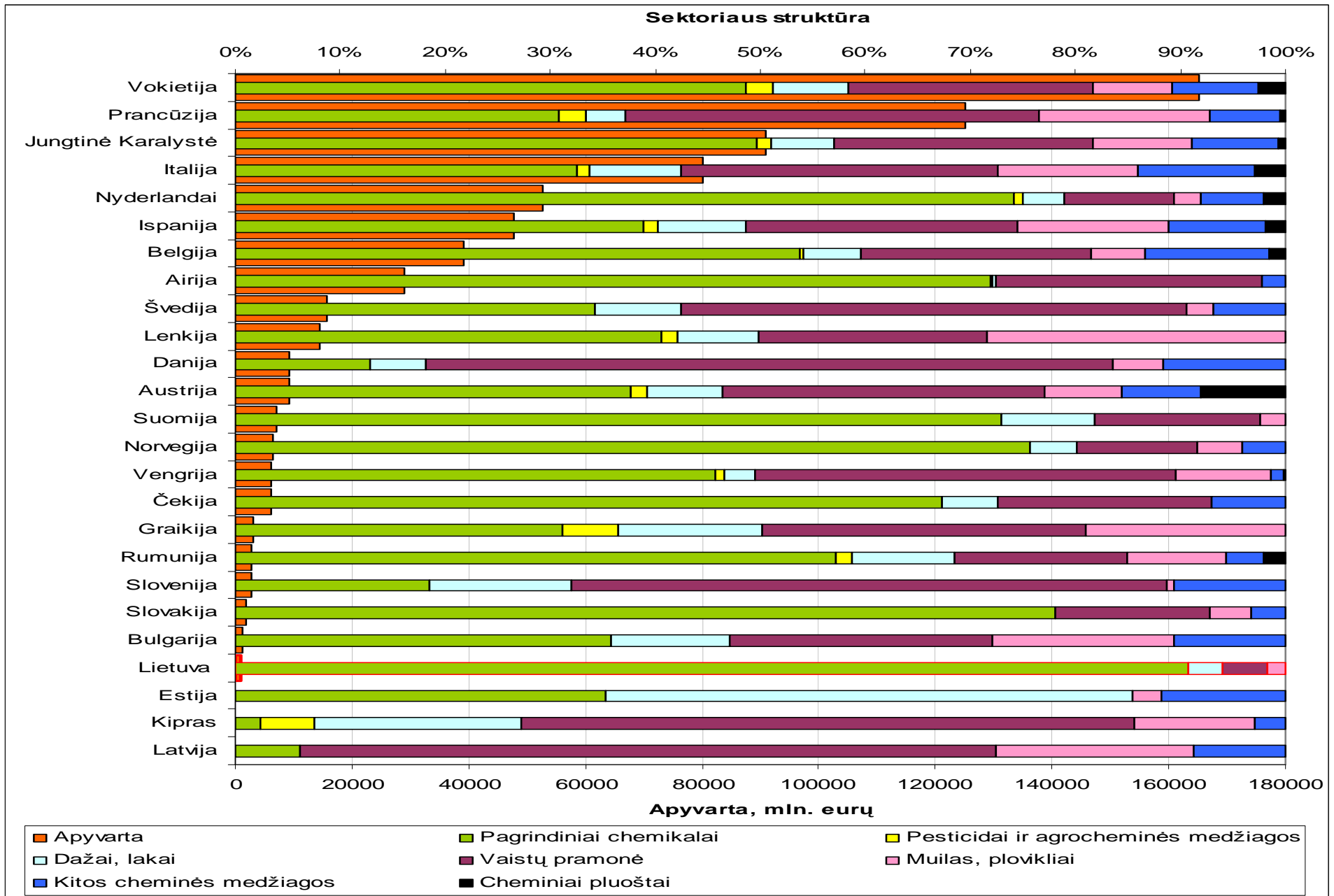
Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus struktūra pagal eksporto apimtį, %, 2008 m.

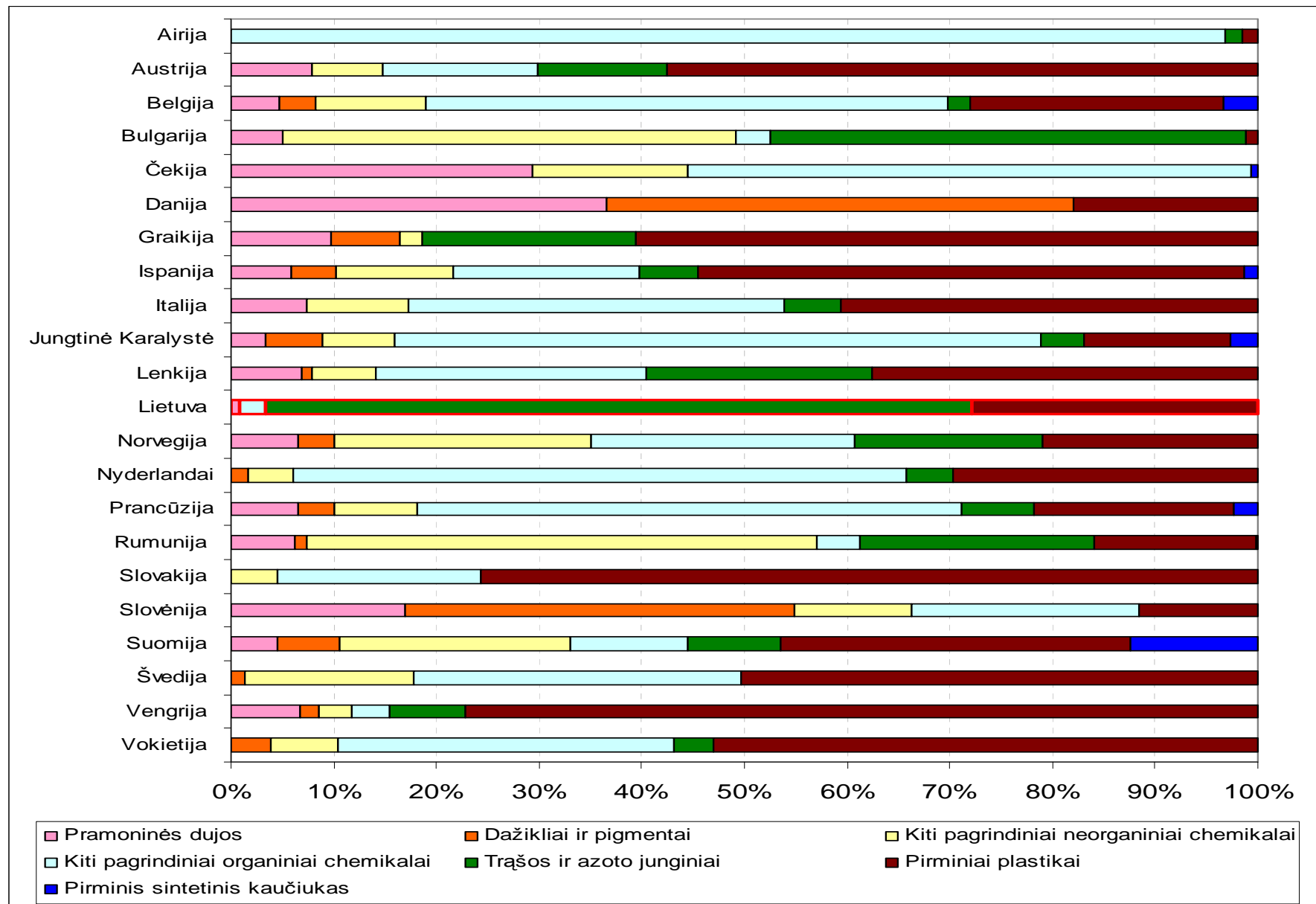
Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus dalis bendroje šalies tarptautinės prekybos pramonės gaminiais apimtyje, %, 2003 – 2008 m.

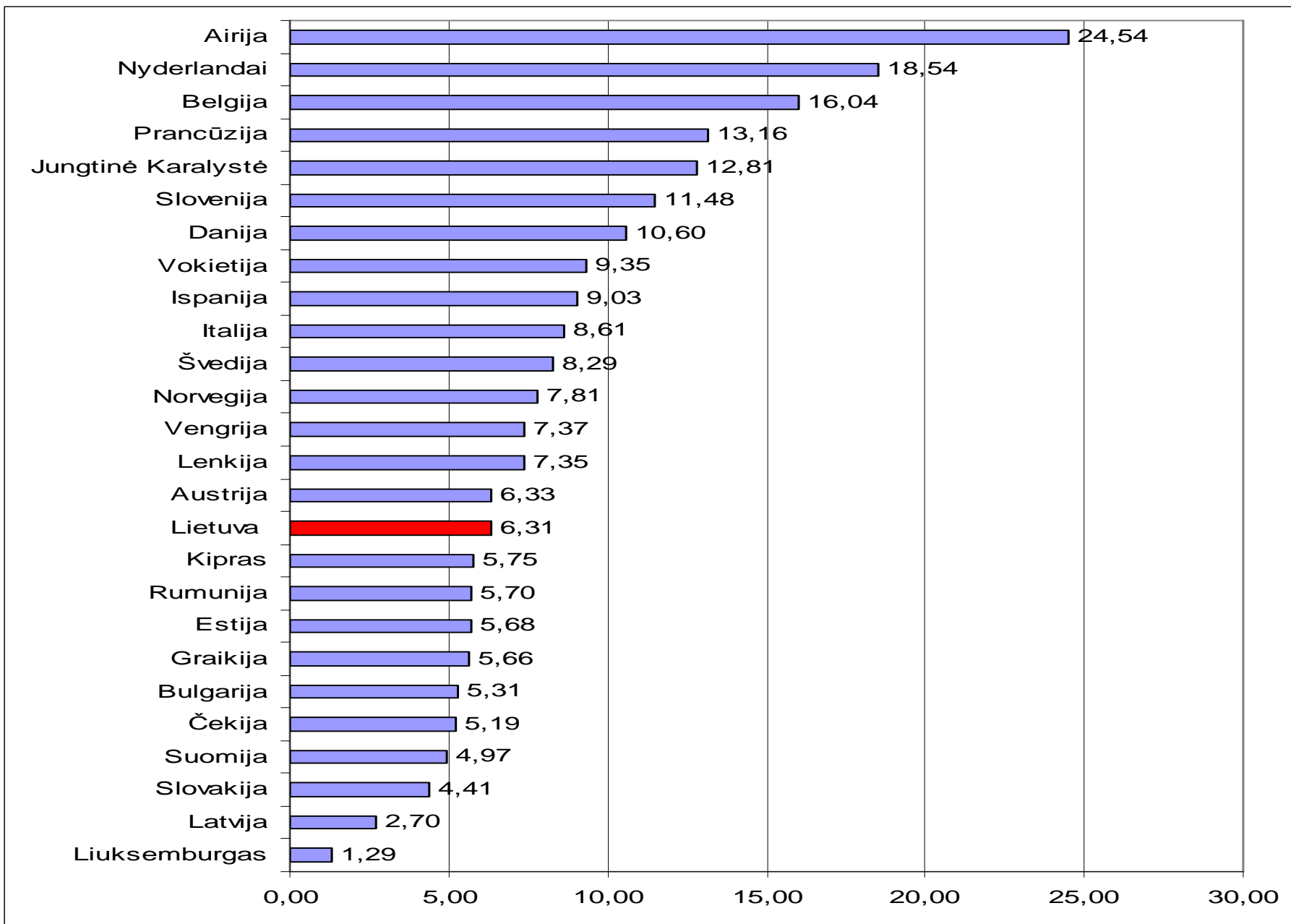
Europos šalių chemijos produktų gamybos sektorius apyvarta, mln. eurų, ir jo struktūra pagal sektorius veiklas, %, 2006 m.

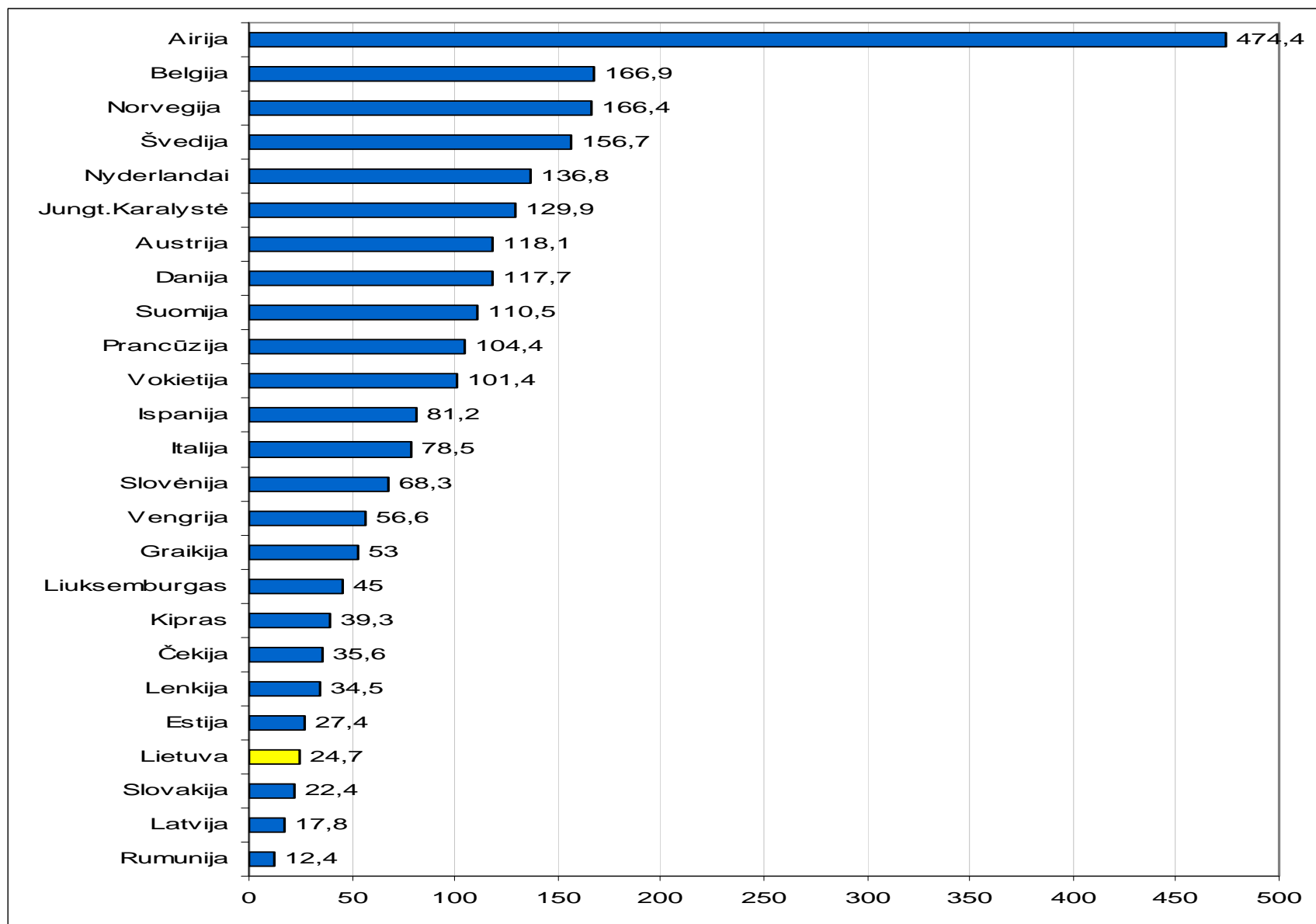
Europos šalių pagrindinių chemikalų prekių grupės struktūra pagal produktų apvartą, %, 2006 m.

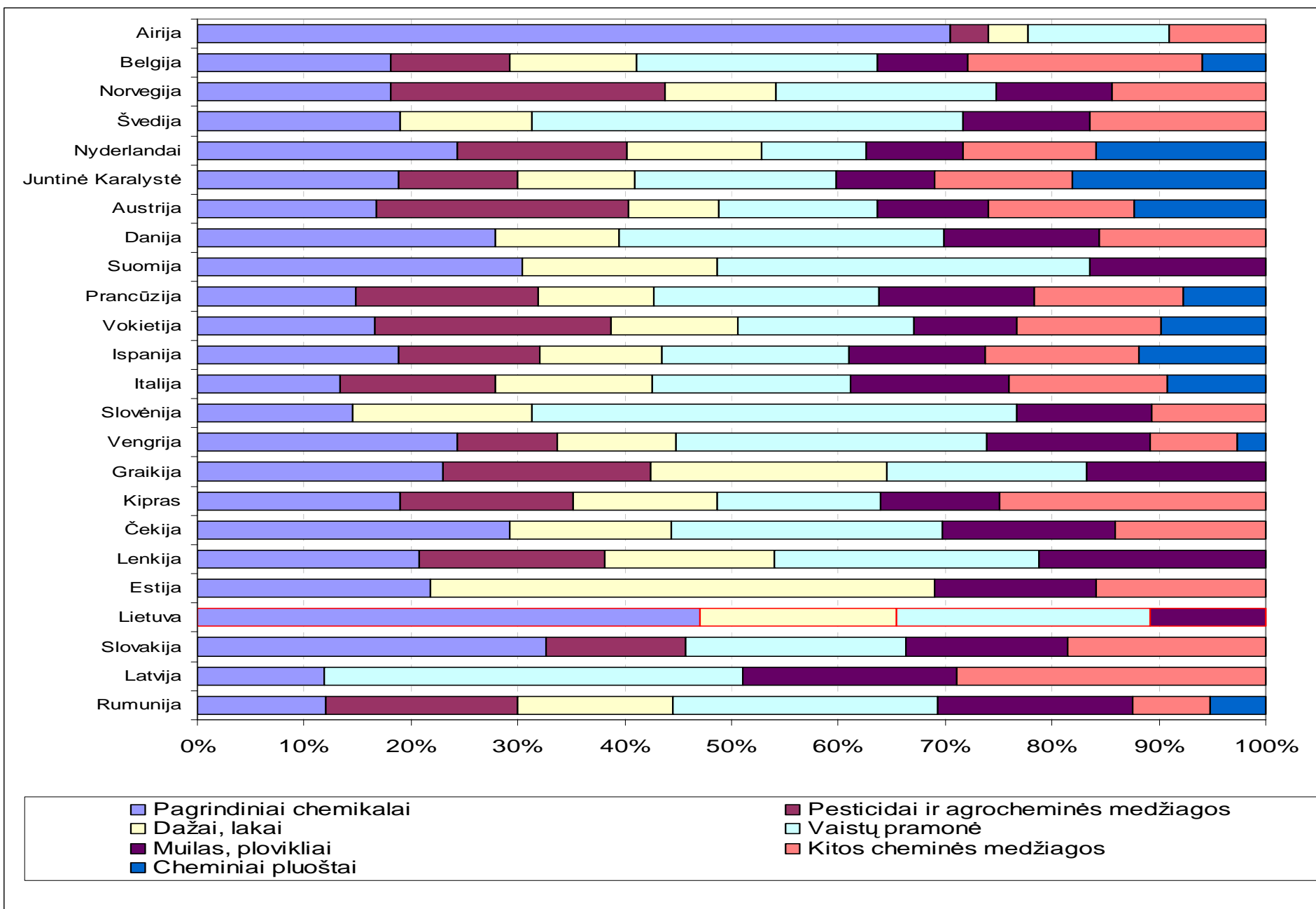
**Europos šalių chemijos produktų gamybos sektorius lyginamasis svoris
šalies pramonės struktūroje, pagal apyvartos apimtį, %, 2006 m.**

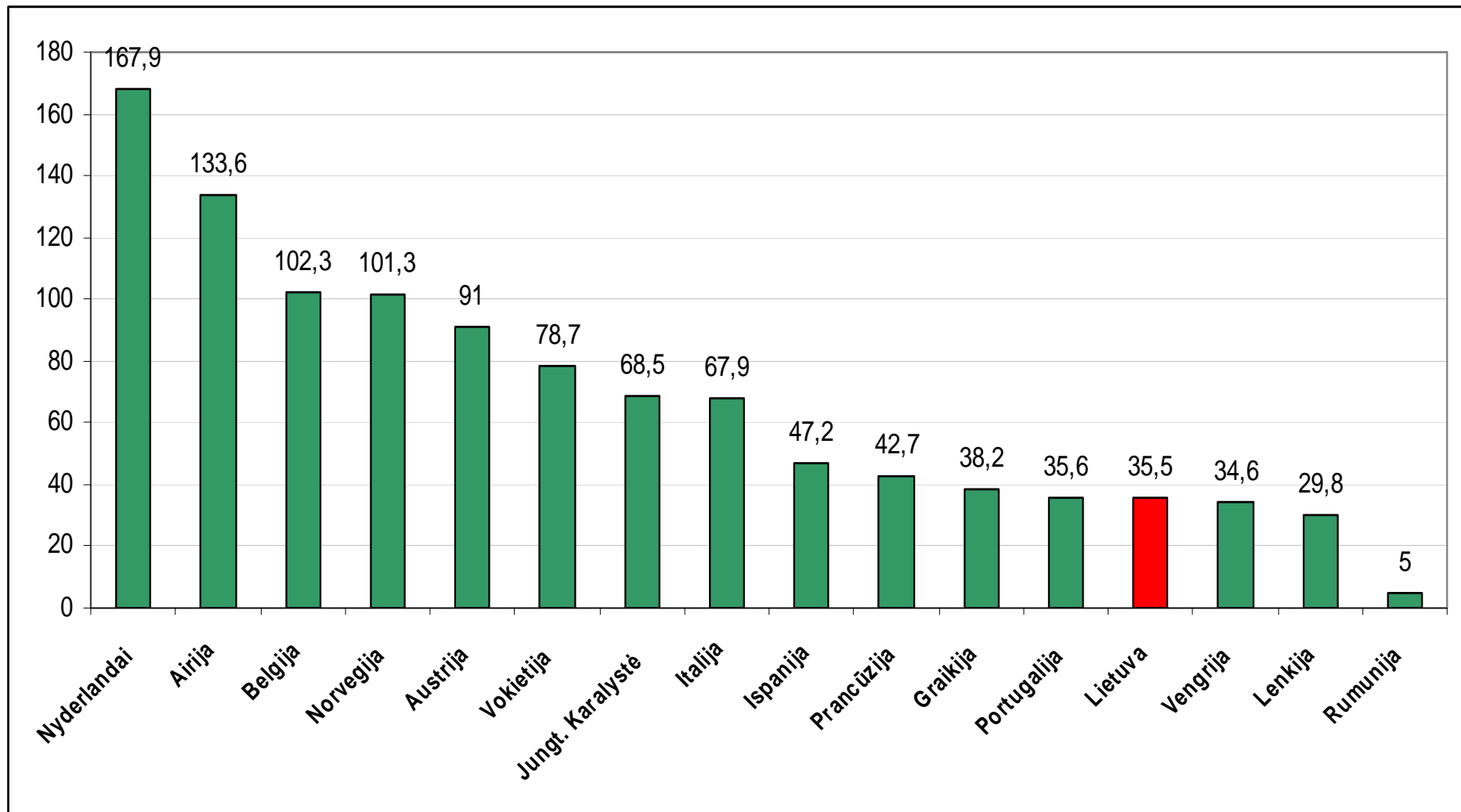
Europos šalių chemijos produktų gamybos sektoriaus konkurencingumas pagal vieno darbuotojo sukuriamos pridėtinės vertės apimtį, tūkst. eurų

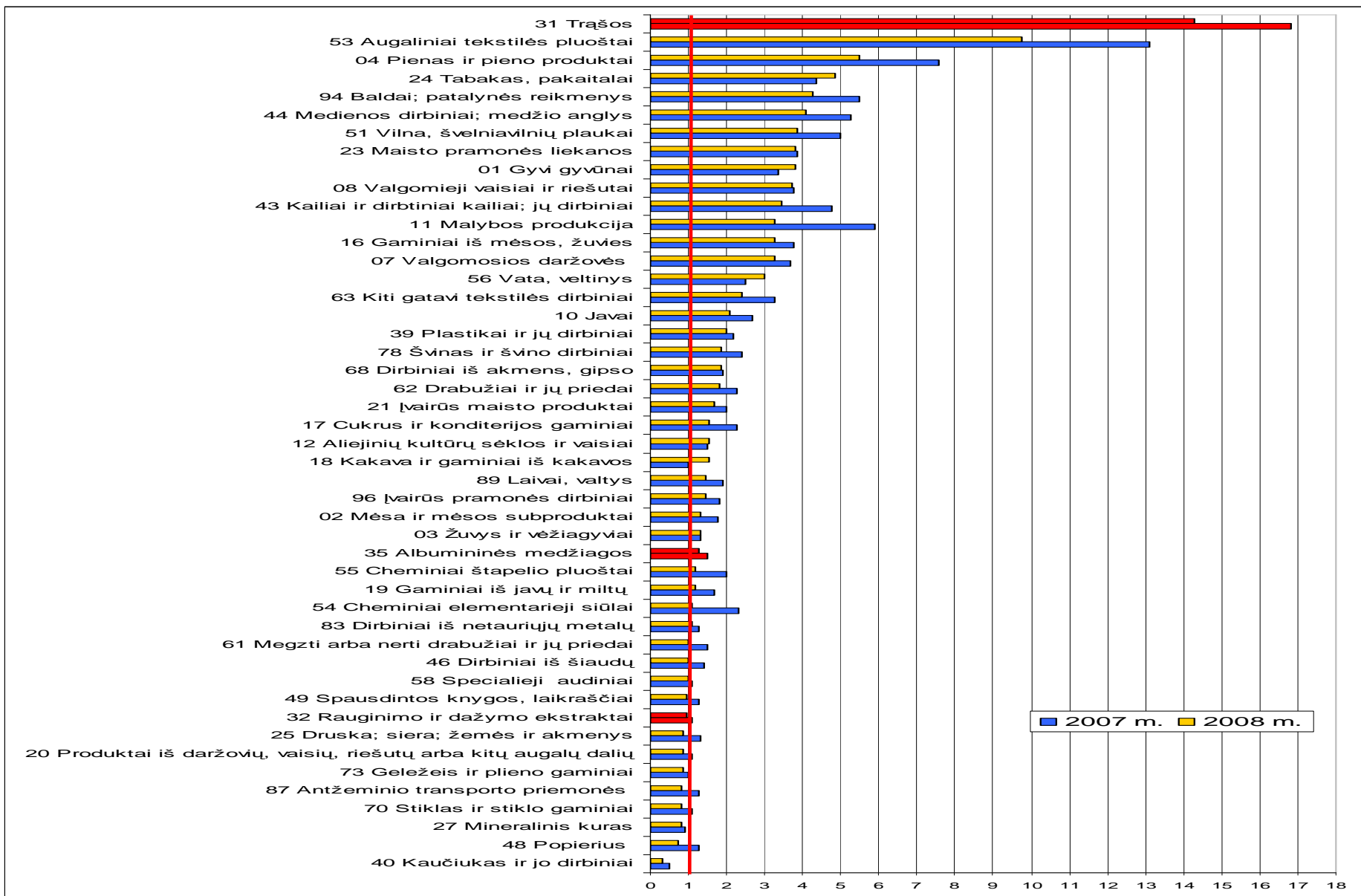
Europos šalių chemijos produktų gamybos sektorius struktūra pagal sektoriaus veiklose vieno darbuotojo sukuriama pridėtinė vertė apimtį, %, 2006 m.

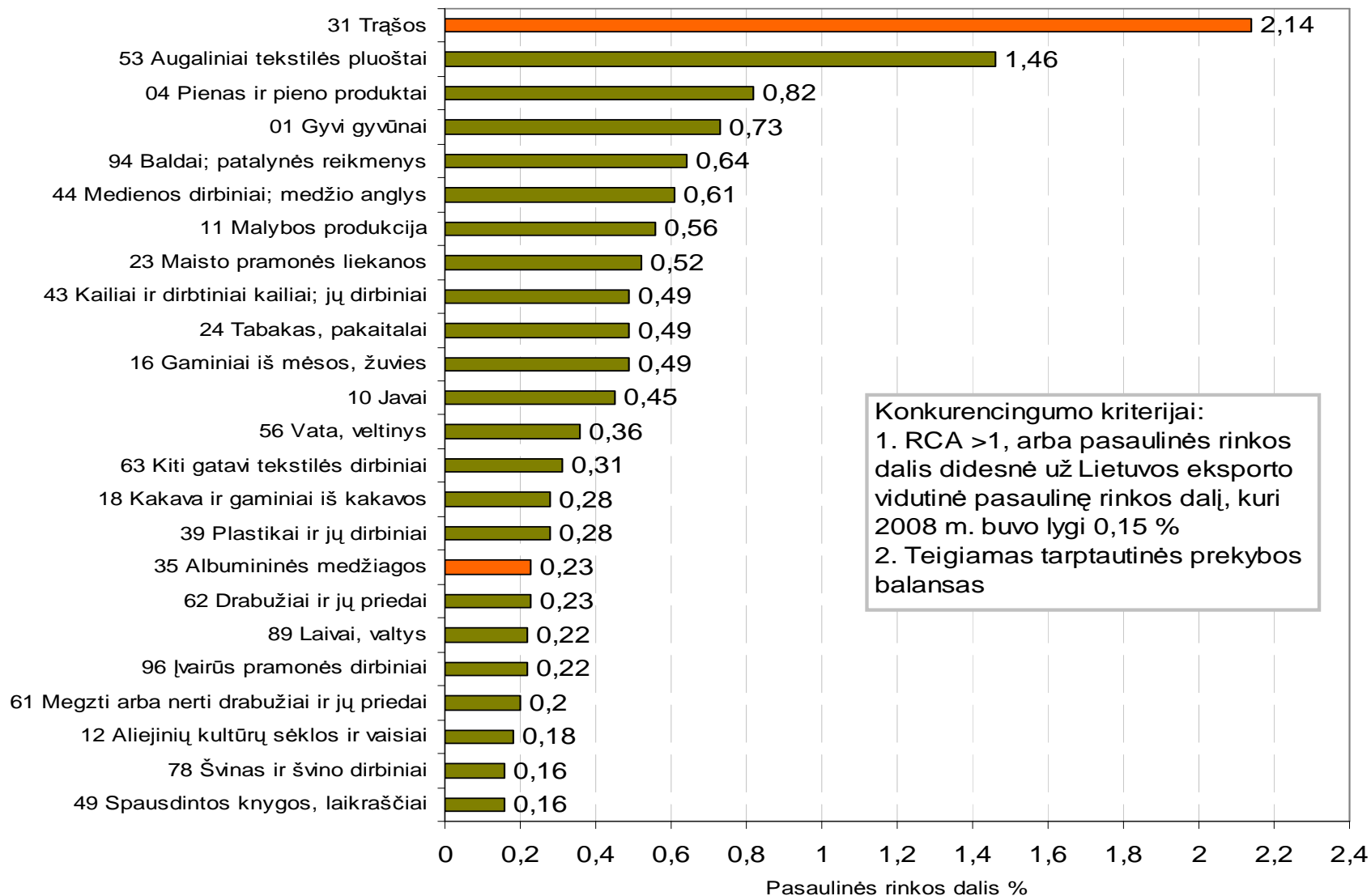
Europos šalių trąšų ir azoto junginių gamyboje vieno darbuotojo sukuriama pridėtinė vertė apimtis, tūkst. eurų, 2006 m.

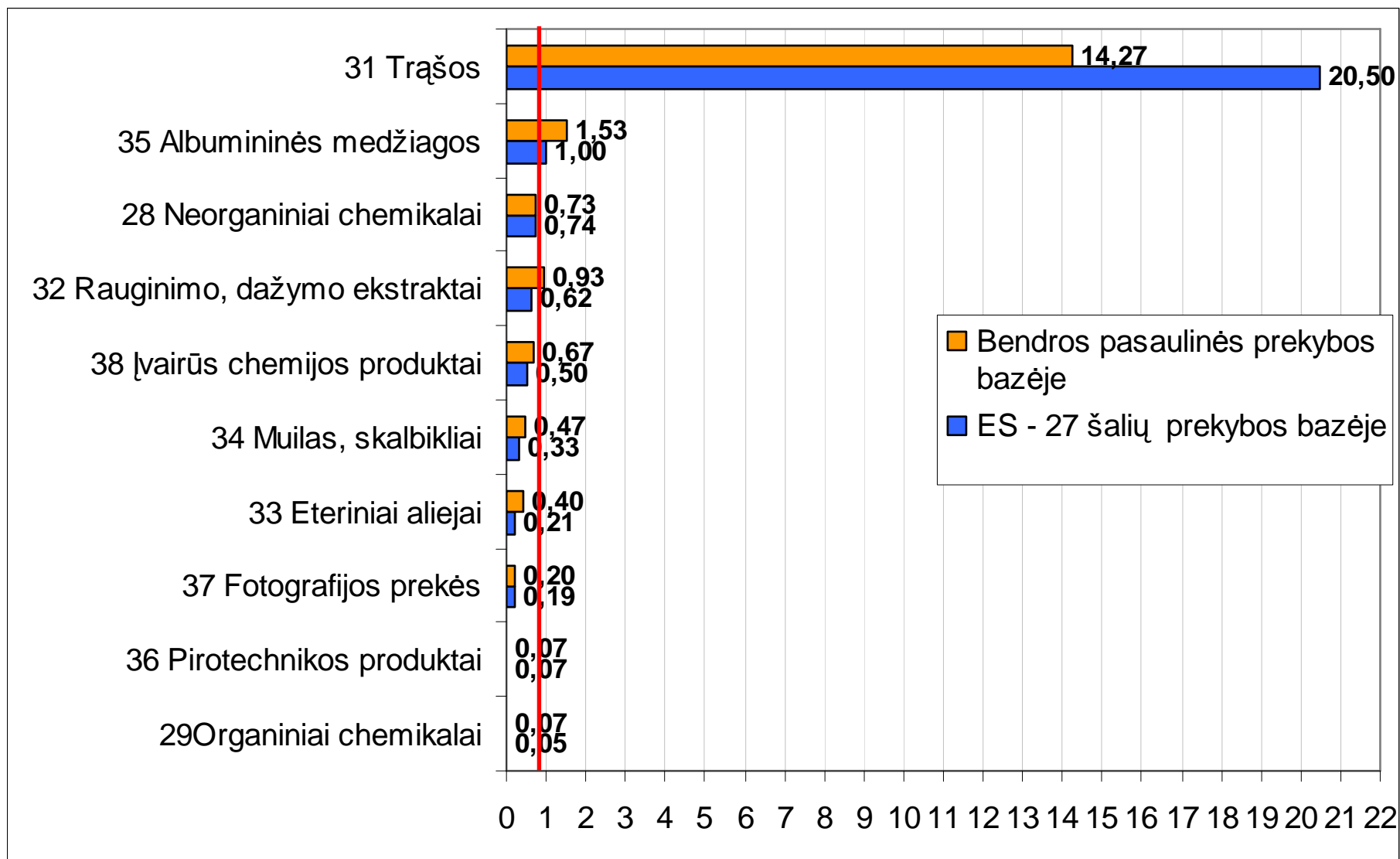
Pagal lyginamojo konkurencinio pranašumo indeksą (RCA), pasaulinėje rinkoje konkurencingiausi Lietuvos pramonės gaminiai, 2007 – 2008 m.

Konkurencingiausių Lietuvos pramonės gaminių pasaulinės rinkos dalis, %, 2008 m.

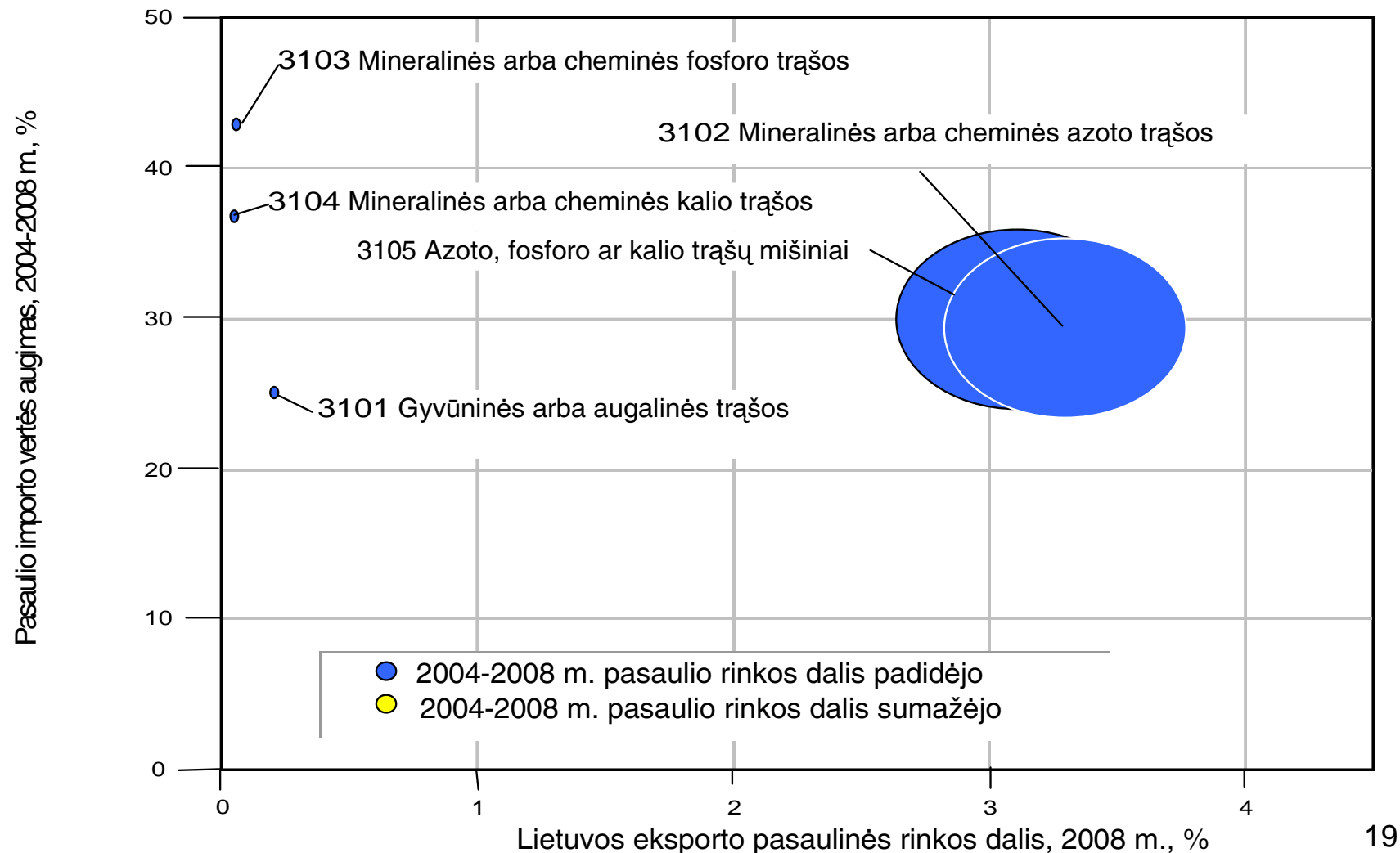
Lyginamasis pranašumas (RCA indeksas) tarp ES-27 šalių ir pasaulinės prekybos bazėje, 2008 m.

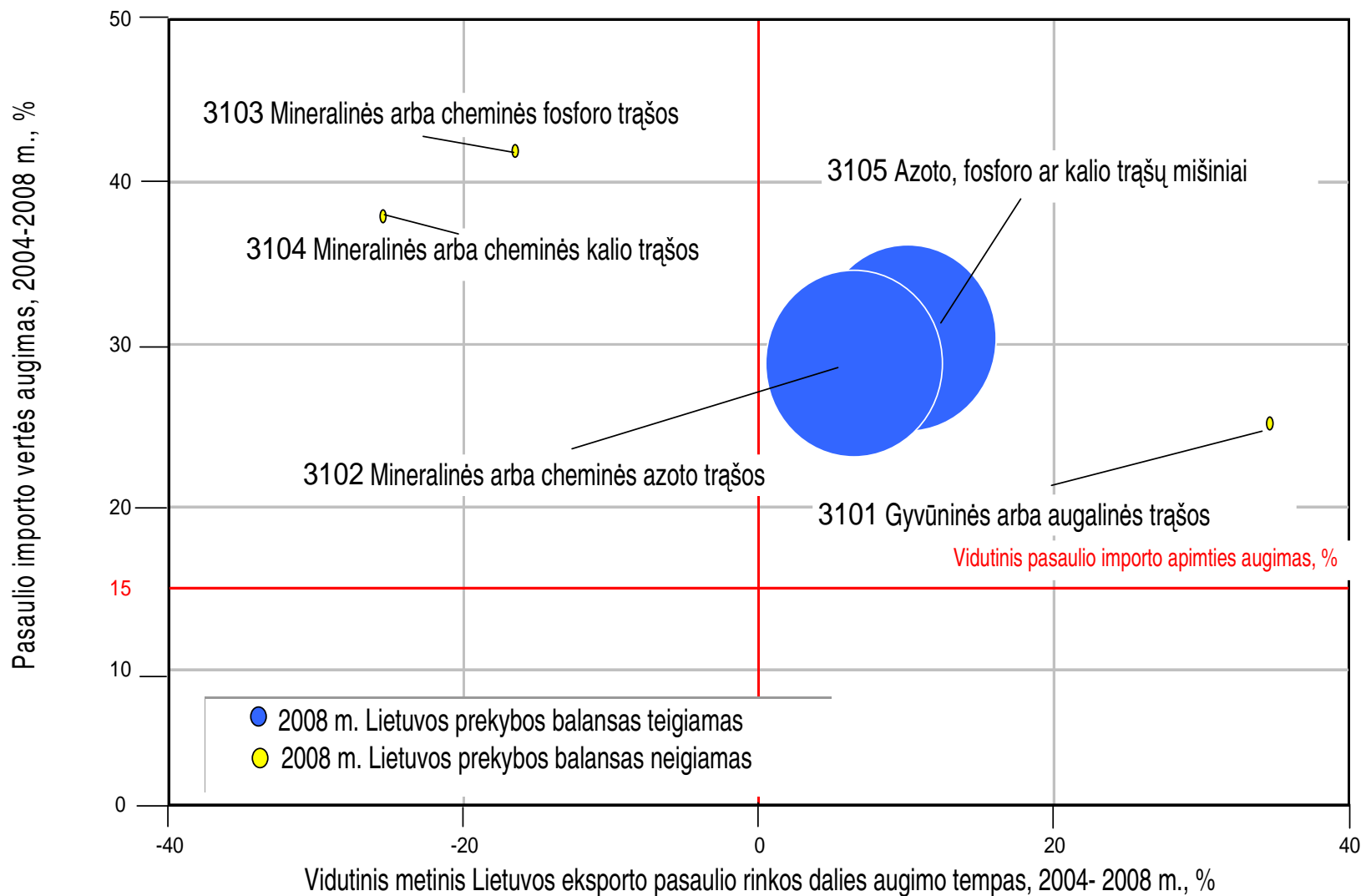
Didžiausi trašų eksportuotojai pasaulyje ir Lietuvos padėtis eksportuotojų sąrašė, 2008 m.

Reitingas	Šalis	Eksporto vertė, tūkst. JAV dolerių	Prekybos balansas, tūkst. JAV dolerių	Vidutinis eksporto vertės augimas, 2004-2008 m., %	Eksporto vertės augimas, 2007-2008 m., %	Dalis pasaulio eksporto struktūroje, %	RCA pagal 2008 m. prekybos duomenis
0	Pasaulio eksportas	71035100	-14386260	29	97	100	
1	Rusija	11832360	11792690	38	108	16,66	5,53
2	JAV	7503477	-1421554	-73		10,56	1,26
3	Kanada	7377055	6367569	29	90	10,39	3,55
4	Kinija	4367480	885607	45	17	6,15	0,67
5	Vokietija	4156042	1975335	28	85	5,85	0,62
6	Baltarusija	3599755	3425903	37	136	5,07	24,14
7	Belgija	2883425	943133	26	54	4,06	1,32
8	Izraelis	2569769	2499968	40	126	3,62	9,28
9	Nyderlandai	2453088	1493019	19	45	3,45	0,99
10	Ukraina	1996514	1392749	25	51	2,81	6,53
11	Siaudo Arabija	1595461	1527319	38	73	2,25	1,25
12	Tunisas	1525444	1488790	34	131	2,15	17,92
13	Lietuva	1520116	1259606	36	79	2,14	14,27
14	Jordanija	1355045	1328770	31	115	1,91	38,20
15	Marokas	1315332	1192693	34	57	1,85	16,82
16	Lenkija	1086590	434423	27	103	1,53	1,68
17	Rumunija	831616	609330	29	62	1,17	3,66
18	Korėjos Respublika	742090	281558	40	143	1,04	0,41
19	Ispanija	667267	-139090	28	88	0,94	18 0,60
20	Malaizija	625124	-1433325	29	68	0,88	0,69

Lietuvos eksportuotojų globalios rinkos dalis pasaulinės paklausos pokyčių kontekste, 2008 m.

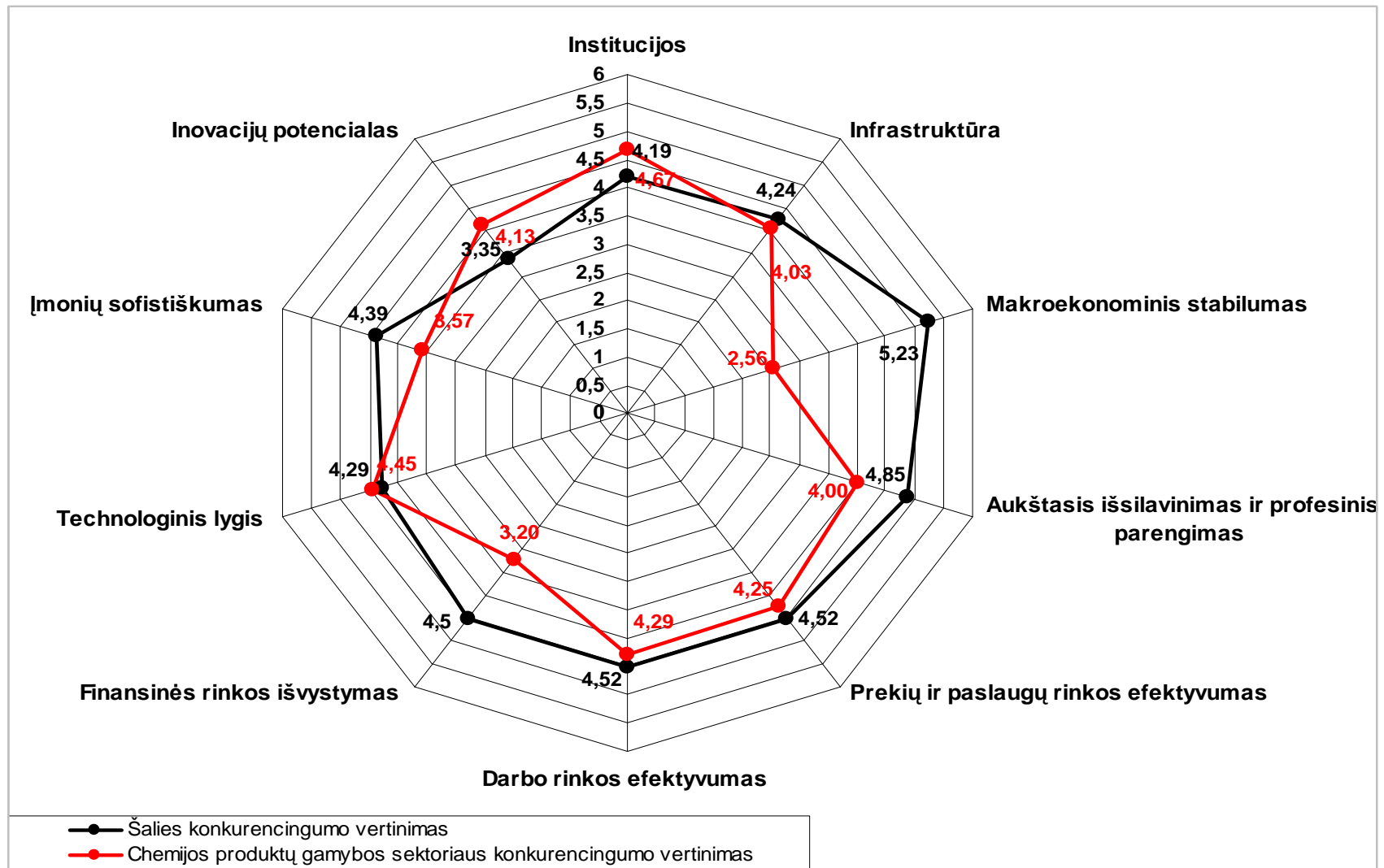
Lietuvos eksporto globalios rinkos dalies augimas pasaulio paklausos pokyčių kontekste, 2008 m.

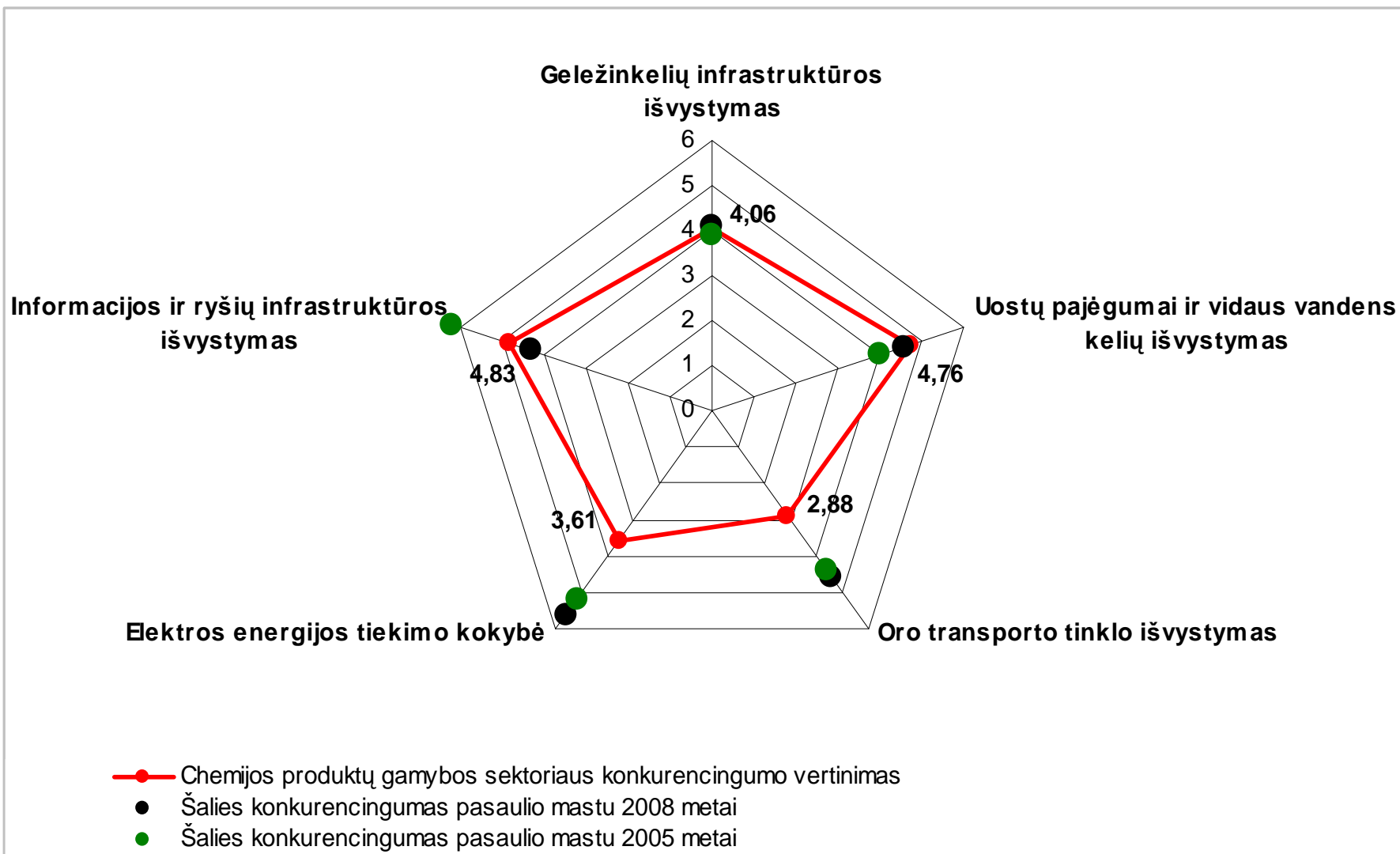
Lietuvos trašų gamintojų konkurentai didžiausiose eksporto rinkose, 2008 m.

Reitingas	Indija: 14,4 % pasaulinio importo	Dalis importo struktūroje, %	Reitingas	Prancūzija: 4,8 % pasaulinio importo	Dalis importo struktūroje, %	Reitingas	Vokietija: 2,6 % pasaulio importo	Dalis importo struktūroje, %
1.	JAV	27,6	1.	Belgija	24,1	1.	Nyderlandai	28,7
2.	Rusija	13	2.	Vokietija	16,3	2.	Lenkija	12,2
3.	Kinija	9,2	3.	Nyderlandai	14,3	3.	Belgija	12,2
4.	Jordanija	7,9	4.	Egiptas	8,6	4.	Rusija	9,1
5.	Ukraina	7	5.	Lietuva	6,1	5.	Austrija	7,8
6.	Izraelis	6	6.	Ispanija	5,3	6.	Lietuva	7,7
7.	Kanada	4,8	7.	Rusija	5,1	7.	Čekija	4,8
8.	Lietuva	4,2	8.	Lenkija	3,3	8.	Prancūzija	4,7
9.	Omanas	3,3	9.	Marokas	2,9	9.	Slovakija	4,5
10.	Tunisas	2,4	10.	Tunisas	2,6	10.	Egiptas	2,5
11.	Australija	2,2	11.	Jungt. Karalystė	2,4	11.	Norvegija	1,3
12.	Meksika	1,7	12.	Rumunija	1,2	12.	Izraelis	0,7
13.	Baltarusija	1,7	13.	Gruzija	1,2	13.	Suomija	0,5
14.	Kataras	1,2	14.	Bulgarija	0,8	14.	Tunisas	0,5
15.	Turkija	0,9	15.	Italija	0,7	15.	Vengrija	21,5

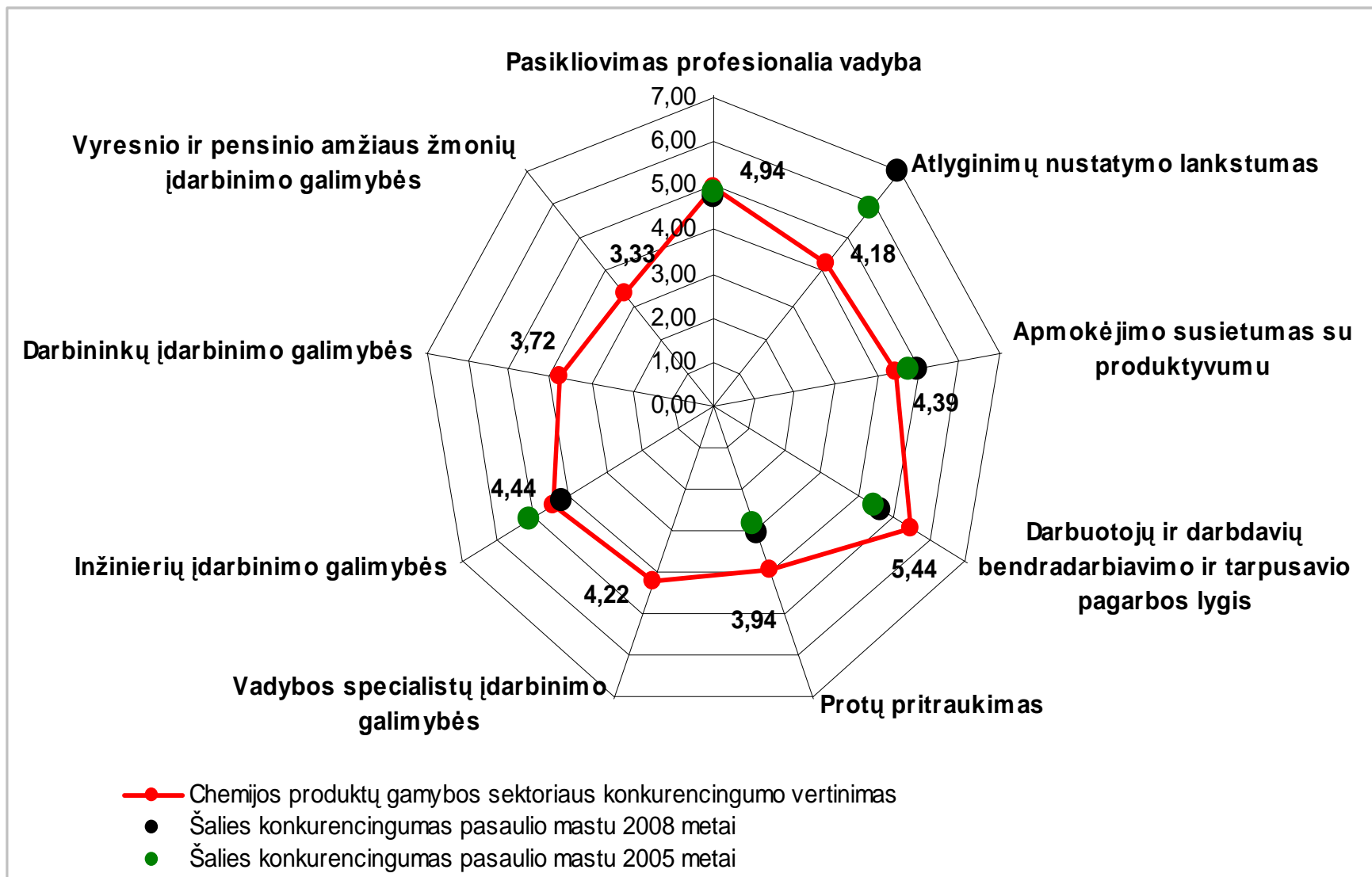
Chemijos produktų gamybos sektoriaus (2009 m.) ir šalies konkurencingumo vidutiniai vertinimai (2008 m.)

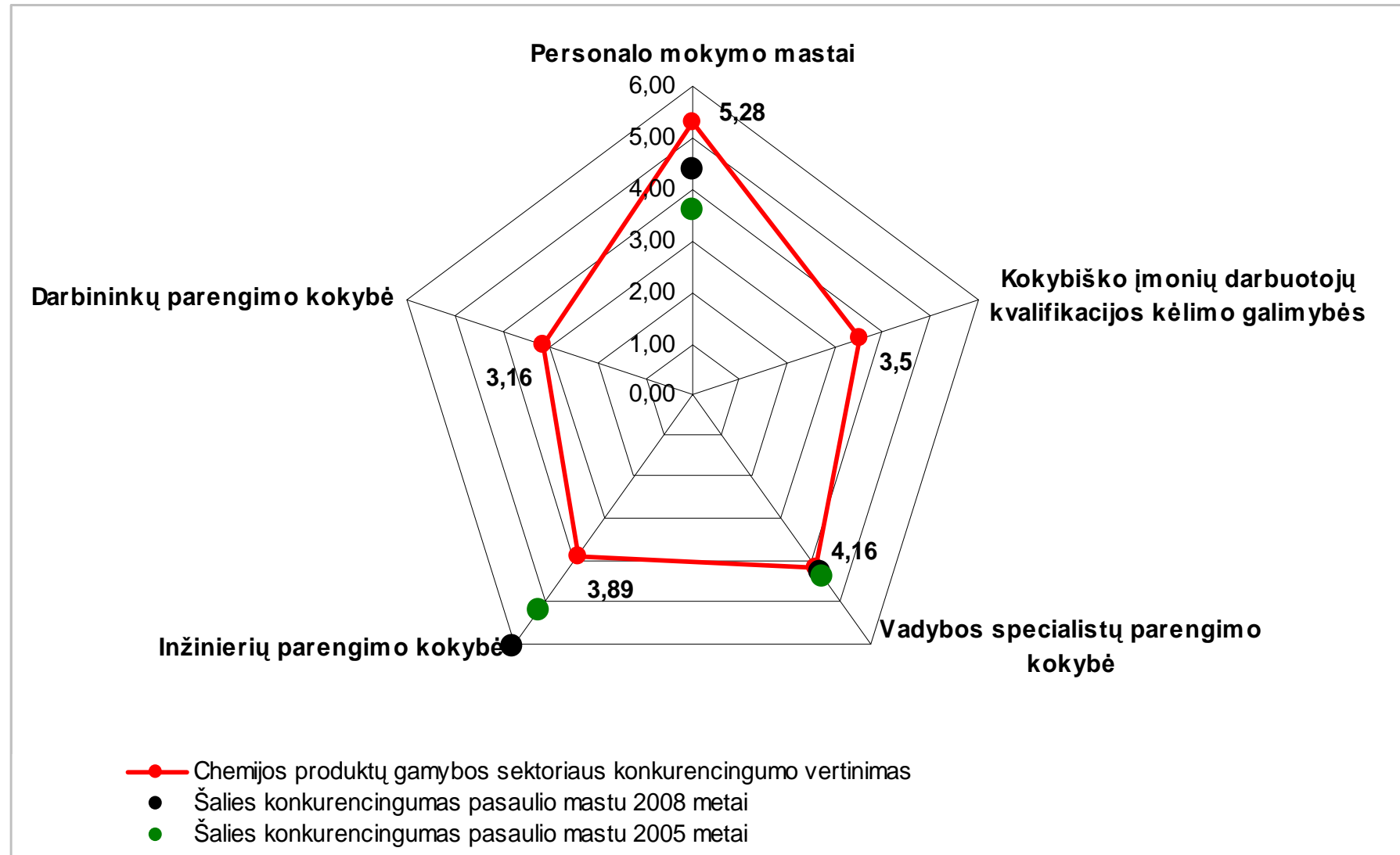
Chemijos produktų gamybos sektoriaus infrastruktūros kokybės vertinimas, 2009 m.

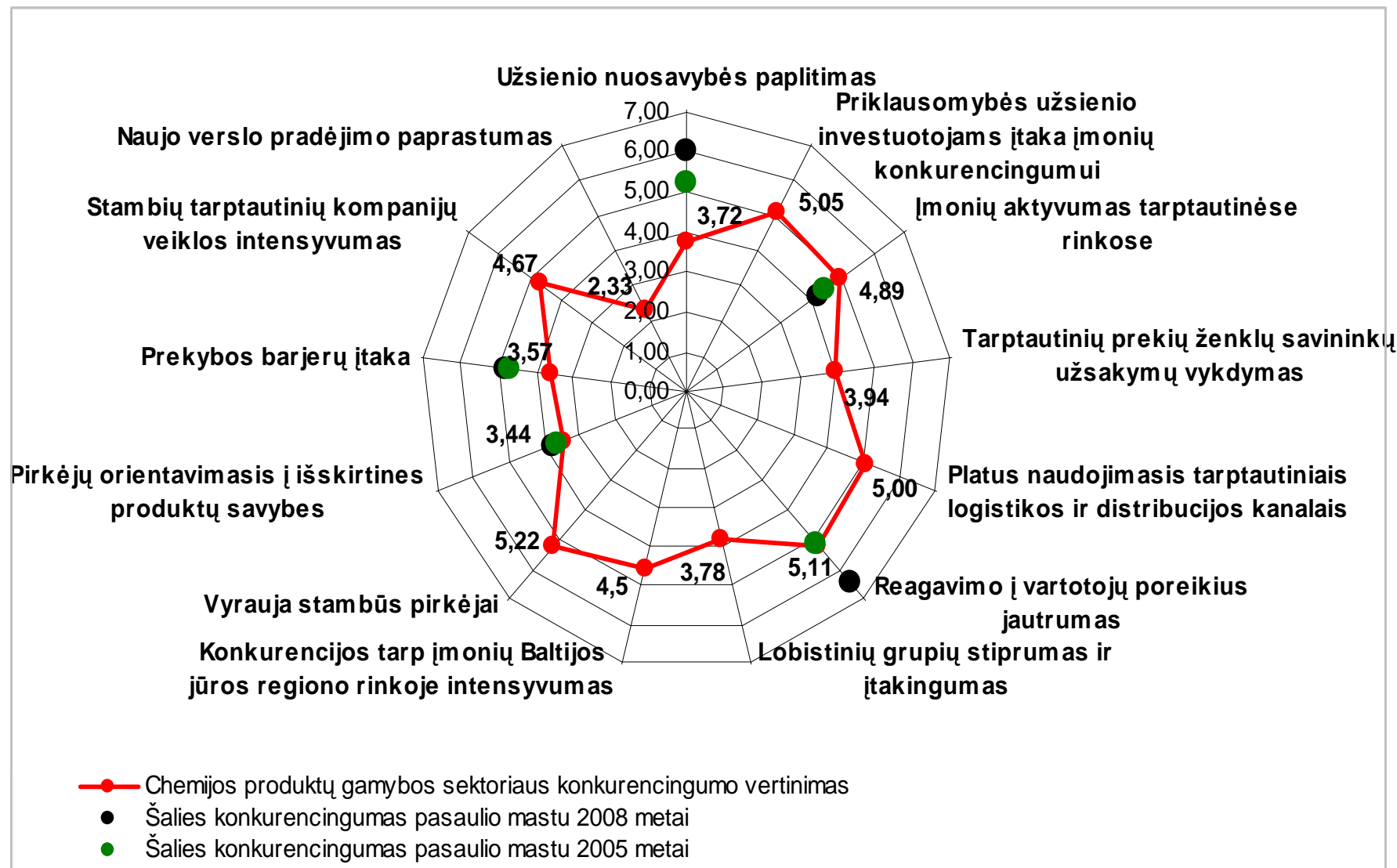
Chemijos produktų gamybos sektoriaus vertinimas pagal darbo rinkos efektyvumo dimensiją, 2009 m.

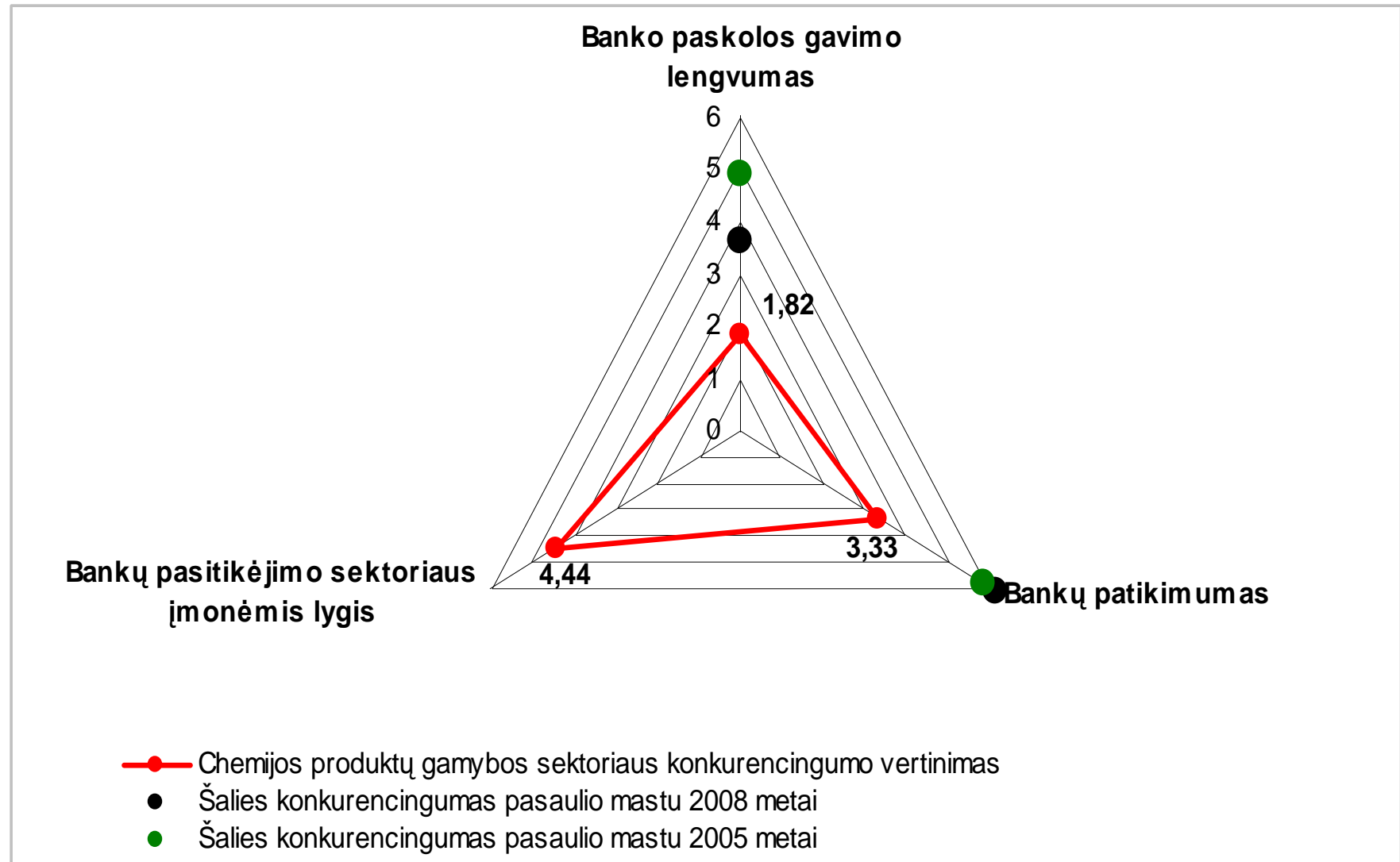
Chemijos produktų gamybos sektoriaus vertinimas pagal aukštojo išsilavinimo ir profesinio parengimo kokybės dimensiją, 2009 m.

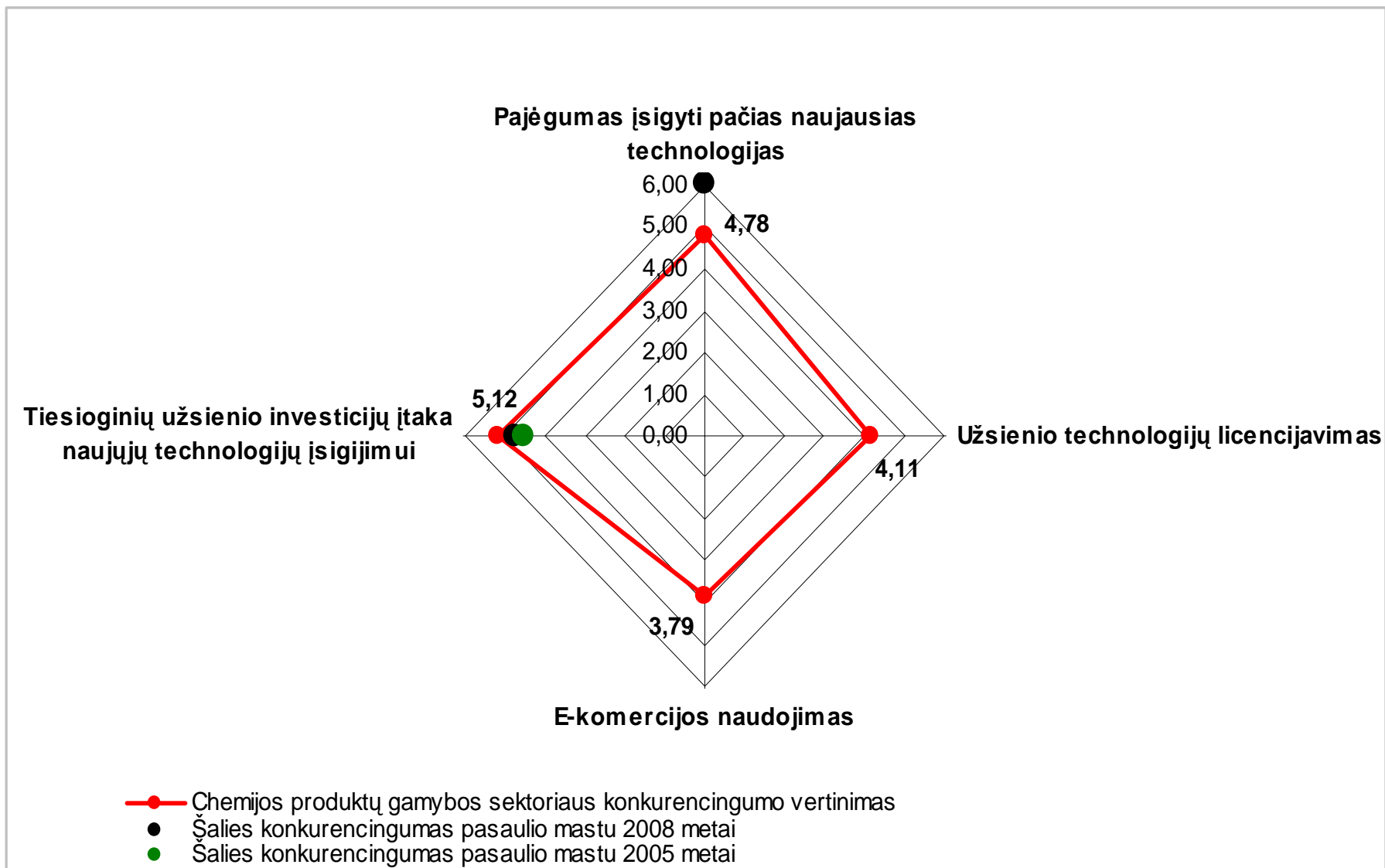
Chemijos produktų gamybos sektoriaus vertinimas pagal rinkos efektyvumo dimensiją, 2009 m.

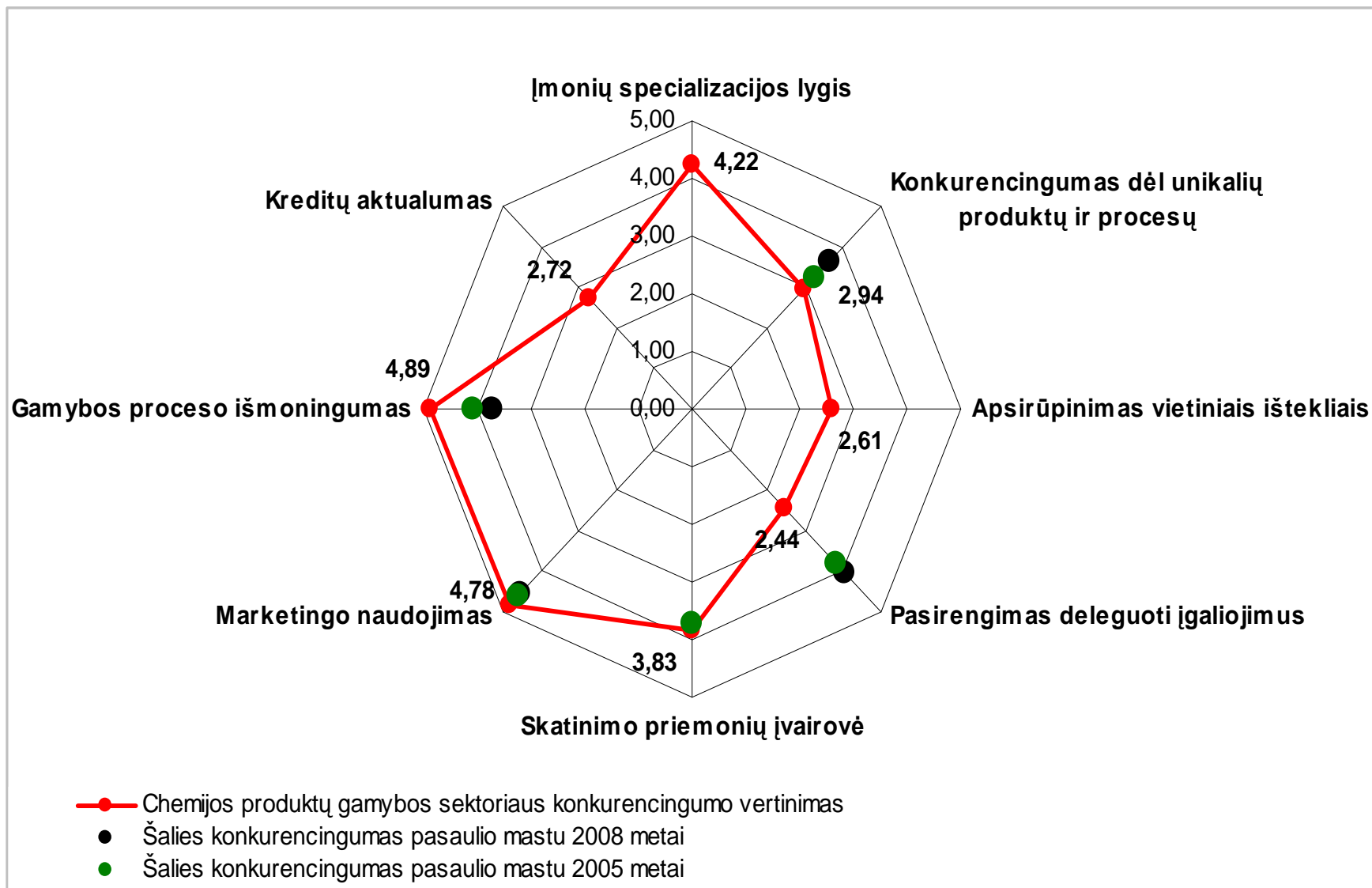
Chemijos produktų gamybos sektoriaus vertinimas pagal finansinės rinkos išvystymo dimensiją, 2009 m.

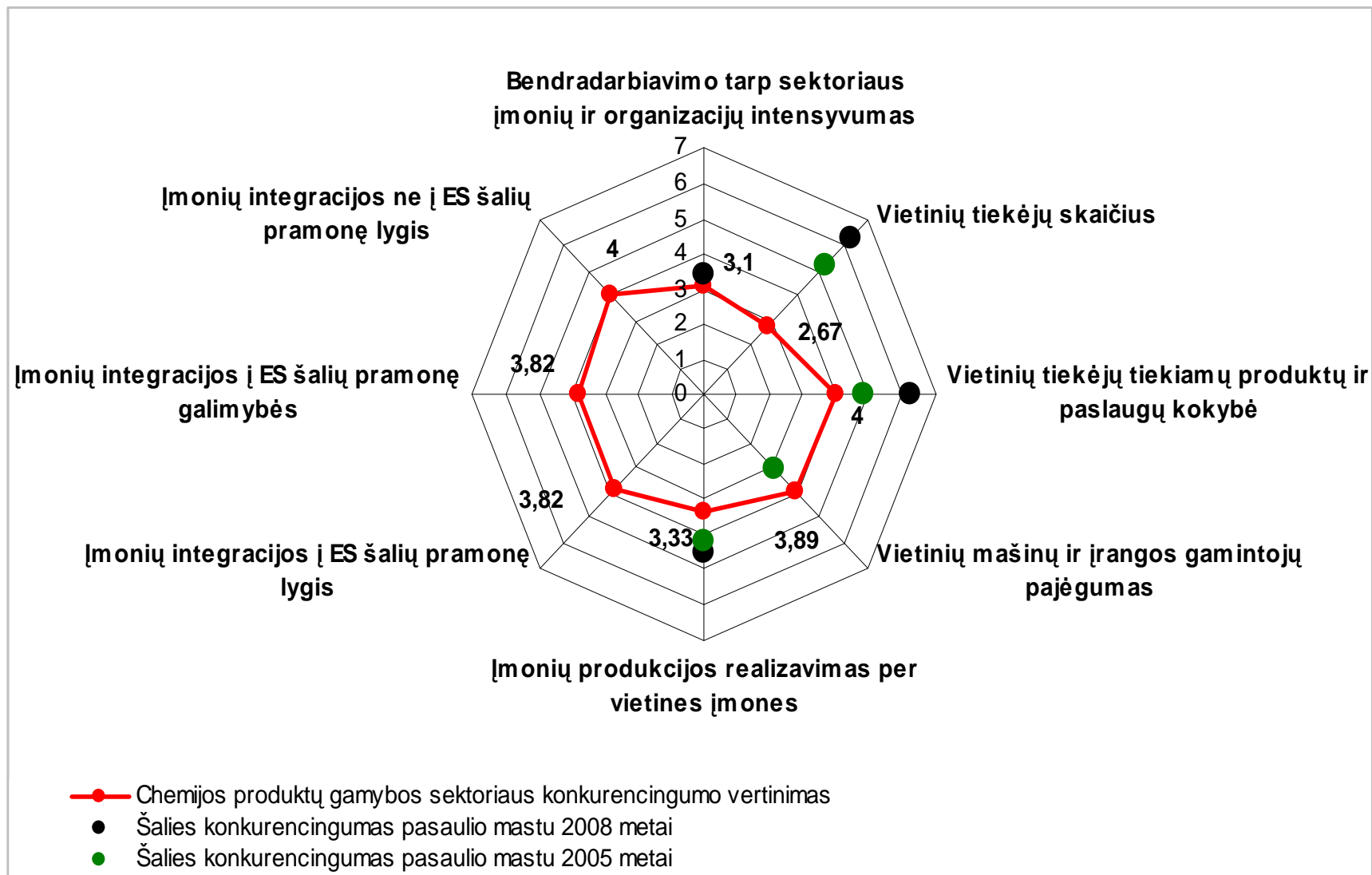
Chemijos produktų gamybos sektoriaus technologinio lygio vertinimas, 2009 m.

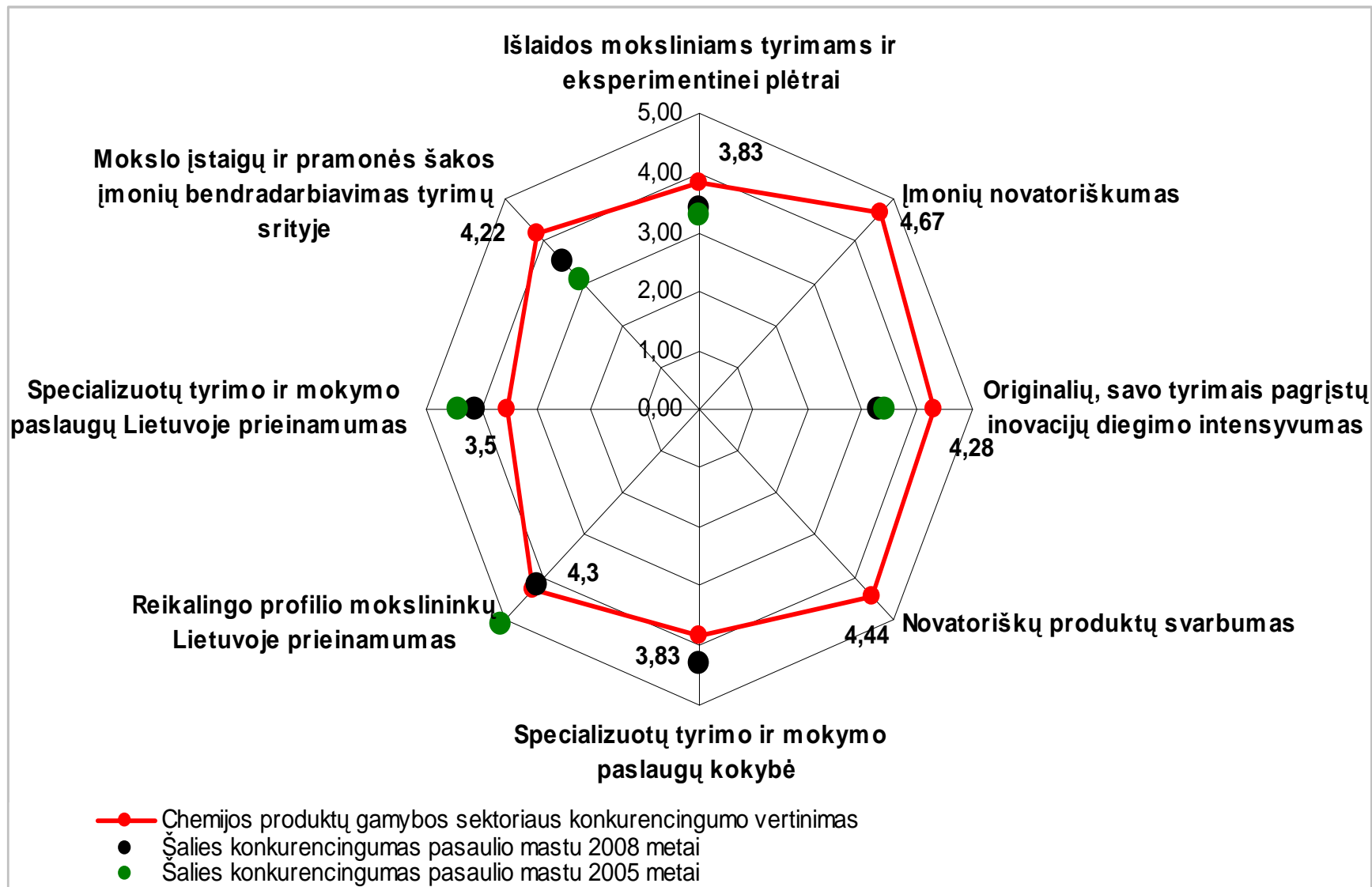
Chemijos produktų gamybos sektoriaus įmonių sofistiškumo vertinimas įmonių lygmenyje, 2009 m.

Chemijos produktų gamybos sektoriaus įmonių sofistiškumo vertinimas sektoriaus lygmenyje, 2009 m.

Chemijos produktų gamybos sektoriaus inovacinio potencialo vertinimas, 2009 m.

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus „deimantas“

Organizacinė veikla

- (+) Valdovaujant pozicija įmonė seka dažniausiai užima profesionalūs vadovai
- (+) Didelės investicijos į personalo mokymus
- (+) Aukštas pajėgumas įsigyti naujausias technologijas
- (+/-) Vidutinis apmokėjimo susietumas su produktyvumu
- (-) Nepakankama skatinimo priemonių įvairovė (motyvimasis tik per atlyginimą)
- (-) Mažas vadovybės pasirengimas deleguoti įgaliojimus
- (-) E-komercijos galimybių neišnaudojimas

Įmonių internacionalizavimas

- (+) Įmonių aktyvumas tarptautinėse rinkose
- (-) Menkas užsienio technologijų licencijavimas

Strategija ir veiklos efektyvumas

- (+) Jautrus reagavimas į vartotojų poreikius
- (+/-) Vidutinis originalių, savo tyrimais pagrįstų inovacijų diegimo intensyvumas
- (+/-) Vidutinis įmonių specializacijos lygis
- (+/-) Naujų technologijų naudojimo lygis
- (+/-) Orientavimasis į inovacijas
- (+/-) Marketingo veikla
- (-) Nepakankamos įmonių investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą
- (-) Konkurencingumas grįžtamas žemais kaštais ir vietiniais ištekliais
- (-) Kritinė kreditų svarba įmonių veiklai

Kontekstas įmonių strategijoms ir konkūravimui

- (+) Aukštas darbuotojų ir darbdavių bendradarbiavimo ir tarpusavio pagarbos lygis
- (+/-) Vidutiniškai intensyvi konkurencija tarp įmonių Baltijos jūros regiono rinkoje
- (+/-) Vidutinis bankų pasitikėjimo sektoriaus įmonėmis lygis
- (-) Prekybos barjerų įtaka

Inovacinė infrastruktūra

- (+/-) Vidutinis reikalingo profilio mokslininkų Lietuvoje prieinamumas
- (-) Žema specializuotų tyrimo ir mokymo paslaugų kokybė
- (-) Žema inžinierių parengimo kokybė

Kapitalo rinkos infrastruktūra

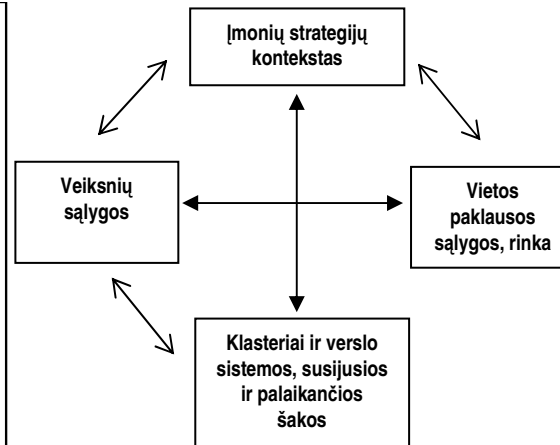
- (-) Žemas bankų patikimumas
- (-) Banko paskolos gavimo sunkumas

Logistinė infrastruktūra

- (+) Gerai išvystyta informacijos ir ryšių infrastruktūra
- (+) Geri uostų pajėgumai ir vidaus vandens kelių išvystymas
- (+) Geras geležinkelių infrastruktūros išvystymas
- (-) Prastas oro transporto tinklo išvystymas

Žmonių ištekliai:

- (+/-) Vidutinė vadybos specialistų parengimo kokybė
- (+/-) Vidutinis talentingų darbuotojų pritraukimas
- (-) Prasta darbininkų parengimo kokybė ir ribotos darbinimo galimybės
- (-) Ribotos kokybiško įmonių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo galimybės

- (+) Intensyvus naudojimas tarptautiniais logistikos ir distribucijos kanalais
- (+) Stambių tarptautinių pirkėjų vyrvumas
- (+/-) Vidutinis novatoriškų produktų kūrimo rinkai svarbumas
- (+/-) Griežtas aplinkosaugos reguliavimas
- (-) Žemas tarptautinių prekių ženklų savininkų užsakymų vykdymas
- (-) Maža vietinė rinka
- (-) Vyrauja pirkėjai, orientuoti į žemiausią kainą

- (+/-) Vidutinė vietinių tiekėjų tiekiamų produktų ir paslaugų kokybė
- (+/-) Vidutiniškai intensyvus mokslo įstaigų ir pramonės šakos įmonių bendradarbiavimas tyrimų srityje
- (-) Žemas bendradarbiavimo tarp sektoriaus įmonių ir organizacijų intensyvumas
- (-) Mažai galimybių gauti specializuotas tyrimo ir mokymo paslaugas Lietuvoje
- (-) Vietinių mašinų ir įrangos gamintojų stoka
- (-) Žemas integracijos į ES šalių pramonę lygis ir ribotos integracijos galimybės
- (-) Vietinių tiekėjų, galinčių sektorių aprūpinti savaisiais ištekliais, stoka

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus stiprumai

Stiprumai	Vertinimo kriterijai				
	Mažai svarus stiprumas 1	Reikšmingas stiprumas 2	Reta savybė 3	Unikali savybė 4	Efektyviai išnaudojama 5
1. Ryški sektoriaus specializacija		+			
2. Gamybos valdymo kokybė leidžia siekti veiklos efektyvumo		+			
3. Pagrindinės įmonės turi suformavę savo verslo sistemas, leidžiančias išlaikyti pozicijas rinkoje		+			
4. Daugėja įmonių, aktyviai investuojančių į naujas technologijas bei inovacijas		+			
5. Dauguma įvairaus lygio ir sričių specialistų turi aukštą kvalifikaciją		+			
6. Pagrindinės įmonės turi strateginius partnerius arba yra stambių tarptautinių industrinių grupių dalis		+			
7. Pažangiausios įmonės nemažai investuoja į darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą		+			
8. Santykinai pigi darbo jėga		+ (trąšų gamyba)			+ (kitų chemijos produktų gamyba)
9. Fizinė ir ekonominė infrastruktūra palanki taikyti efektyvią logistiką		+			
10. Vietinės dominuojančios įmonės neturi esminės neigiamos įtakos kitoms sektoriaus įmonėms		+			

Svarbiausi veiksniai, lemiantys sektoriaus įmonių konkurencingumą (KSF): trašų gamyba

Veiksny	1 <i>menkai svarbu</i>	2 <i>svarbu</i>	3 <i>labai svarbu</i>	4 <i>išskirtinės svarbos veiksnys</i>
<u>1. Gebėjimas būti žemų kainų gamintoju</u>			X	
2. Gebėjimas kurti novatoriškus, išskirtinius produktus		X		
3. Marketingo novatoriškumas		X		
4. Novatoriški verslo sprendimai		X		
5. Priklausymas tarptautinėms vertės kūrimo grandinėms		X		
6. Ryšiai su tarptautiniais prekybos tinklais	X			
<u>7. Strateginio užsienio partnerio turėjimas</u>			X	
8. Stiprios pozicijos vietinėje rinkoje		X		
<u>9. Gebėjimas apsirūpinti pigiais ištekliais</u>			X	
<u>10. Modernios technologijos</u>				X
<u>11. Gebėjimas užtikrinti vartotojams geriausią kainos ir kokybės santykį</u>				X
12. Vietinių bazinių išteklių gausa		X		
13. Transporto infrastruktūros kokybė			X	
<u>14. Efektyvi logistika</u>				X

Svarbiausi veiksniai, lemiantys sektoriaus įmonių konkurencingumą (KSF): kitų chemijos produktų gamyba

Veiksny	1 <i>menkai svarbu</i>	2 <i>svarbu</i>	3 <i>labai svarbu</i>	4 <i>išskirtinės svarbos veiksnys</i>
<u>1. Gebėjimas būti žemų kainų gamintoju</u>			X	
<u>2. Gebėjimas kurti išskirtinius, novatoriškus produktus</u>			X	
<u>3. Marketingo novatoriškumas</u>				X
4. Novatoriški verslo sprendimai		X		
<u>5. Priklausymas tarptautinėms vertės kūrimo grandinėms</u>			X	
6. Ryšiai su tarptautiniais prekybos tinklais			X	
7. Strateginio užsienio partnerio turėjimas		X		
<u>8. Stiprios pozicijos vietinėje rinkoje</u>				X
<u>9. Modernios technologijos</u>			X	
10. Gebėjimas užtikrinti vartotojams geriausią kainos ir kokybės santykį			X	
11. Transporto infrastruktūros kokybė		X		
12. Efektyvi distribucija			X	

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus stiprybių atitikimas svarbiausiems sėkmę lemiantiems veiksniams (KSF): trašų gamyba

Stiprumai	Svarbiausi sėkmę lemiantys veiksniai (KSF)						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Suma:
1.	+++	+	+	++	++	+++	12
2.	+++	++	++	++	+	+++	13
3.	+++	+	++	++	+	+	10
4.	++	++	+	+	+++	++	11
5.	++	++	+	+	++	+	9
6.	+	+++	++	++	+	+	10
7.	++	++	+	+	++	+	9
8.	+++	++	+	+	+	++	10
9.	+++	++	++	+	++	+++	13
10.	++	++	++	+++	+	++	12
Suma:	<u>24</u>	<u>19</u>	15	16	16	<u>19</u>	

Trąšų gamyba

Stiprumai

1. **Ryški sektoriaus specializacija**
2. **Gamybos valdymo kokybė leidžia siekti veiklos efektyvumo**
3. Pagrindinės įmonės turi suformavę savo verslo sistemas, leidžiančias išlaikyti pozicijas rinkoje
4. Daugėja įmonių, aktyviai investuojančių į naujas technologijas bei inovacijas
5. Dauguma įvairaus lygio ir sričių specialistų turi aukštą kvalifikaciją
6. Pagrindinės įmonės turi strateginius partnerius arba yra stambių tarptautinių industrinių grupių dalis
7. Pažangiausios įmonės nemažai investuoja į darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą
8. Santykinai pigi darbo jėga
9. **Fizinė ir ekonominė infrastruktūra palanki taikyti efektyvią logistiką**
10. Vietinės dominuojančios įmonės neturi esminės neigiamos įtakos kitoms sektoriaus įmonėms

Svarbiausi sėkmę lemiantys veiksniai (KSF):

1. **Gebėjimas būti žemų kainų gamintoju**
2. **Strateginio užsienio partnerio turėjimas**
3. Gebėjimas apsirūpinti pigiais ištekliais
4. Efektyvi logistika
5. Modernios technologijos
6. **Geras kainos ir kokybės santykis**

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus stiprybių atitikimas svarbiausiems sėkmę lemiantiems veiksniams (KSF): kitų chemijos produktų gamyba

Stiprumai	Svarbiausi sėkmę lemiantys veiksniai (KSF)						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Suma:
1.	+	++	++	+	+	++	9
2.	+++	+	-	++	++	++	10
3.	++	+	+	+	++	+	8
4.	++	+++	++	+++	++	++	<u>14</u>
5.	++	++	+	+	++	+++	11
6.	++	++	++	+++	+	+	11
7.	++	++	++	++	+	++	11
8.	+++	+	-	++	++	-	8
10.	++	-	-	+	++	-	5
Suma:	<u>19</u>	14	10	<u>16</u>	15	13	

Kitų chemijos produktų gamyba

Stiprumai

1. Ryški sektoriaus specializacija
2. Gamybos valdymo kokybė leidžia siekti veiklos efektyvumo
3. Pagrindinės įmonės turi suformavę savo verslo sistemas, leidžiančias išlaikyti pozicijas rinkoje
4. **Daugėja įmonių, aktyviai investuojančių į naujas technologijas bei inovacijas**
5. Dauguma įvairaus lygio ir sričių specialistų turi aukštą kvalifikaciją
6. Pagrindinės įmonės turi strateginius partnerius arba yra stambių tarptautinių industrinių grupių dalis
7. Pažangiausios įmonės nemažai investuoja į darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą
8. Santykinai pigi darbo jėga
9. Fizinė ir ekonominė infrastruktūra palanki taikyti efektyvią logistiką
10. Vietinės dominuojančios įmonės neturi esminės neigiamos įtakos kitoms sektoriaus įmonėms

Svarbiausi sėkmę lemiantys veiksniai (KSF):

1. **Gebėjimas būti žemų kainų gamintoju**
2. Gebėjimas kurti išskirtinius produktus
3. Marketingo novatoriškumas
4. **Priklausymas tarptautinėms vertės kūrimo grandinėms**
5. Stiprios pozicijos vietinėje rinkoje
6. Modernios technologijos

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus silpnumai: trašų gamyba

Silpnumai	Vertinimo kriterijai				
	Mažai svarus silpnumas 1	Reikšmingas silpnumas 2	Didelis silpnumas 3	Strateginis silpnumas 4	Išskirtinis silpnumas 5
1. Riboti pagrindinių žaliavų ir medžiagų vietiniai ištekliai				X	
2. Menkas bendradarbiavimas tarp sektoriaus įmonių nekuria prielaidų kurtis stipriems klasteriams	X				
3. Didelė priklausomybė nuo politiškai angažuotų strateginių išteklių tiekėjų				X	
4. Dujų kaina žymiai aukštesnė už tą, kokią moka konkurentai					X
5. Specialistų rengimo ir kompetencijos tobulinimo sistema Lietuvoje neatitinka įmonių poreikių		X			
6. Moksliniai tyrimai šalies mokslo įstaigose menkai susieti su sektoriaus įmonių poreikiais		X			
7. Dislokacija Europos Sąjungoje			X		

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus silpnumai: kitų chemijos produktų gamyba

Silpnumai	Vertinimo kriterijai				
	Mažai svarus silpnumas 1	Reikšmingas silpnumas 2	Didelis silpnumas 3	Strateginis silpnumas 4	Išskirtinis silpnumas 5
1. Menkas bendradarbiavimas tarp sektoriaus įmonių nekuria prielaidų kurtis stipriems klasteriams			X		
2. Menkas daugelio įmonių dėmesys inovacijoms				X	
3. Specialistų rengimo ir kompetencijos tobulinimo sistema Lietuvoje neatitinka įmonių poreikių		X			
4. Moksliniai tyrimai šalies mokslo įstaigose menkai susieti su sektoriaus įmonių poreikiais		X			
5. Vyrauja tradiciniai produktai, neturintys išskirtinio pranašumo nei kokybe, nei savo specifinėmis savybėmis				X	
6. Menkos galimybės kurtis savitai ir efektyviai industrinei sistemai, vienijančiai daugelį sektoriaus įmonių ir institucijų			X		
7. Nekonkurencingi akcizų mokesčiai kosmetikos gaminių žaliavoms (komponentams)			X		41

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus galimybės

Didelis											
		2				5					
	Poveikis verslui			9		3	4		1		
								11			
				7							
									8		
			10	6							
	Mažas										
	Maža	Tikimybė, kad įvyks								Didelė	

1. Laiku pasinaudoti padidėjusiais rinkos poreikiais pasibaigus pasaulio ekonominei krizei
2. Pritraukti į Lietuvą strateginį investuotoją, galintį tapti dar vienos sektoriaus strateginės specializacijos ašimi
3. Padidėjusi konkurencija tradicinių produktų rinkose paskatins įmones pakeisti strateginę orientaciją link investavimo į technologines, produktų bei verslo modelių inovacijas.
4. Efektyviai panaudoti ES paramą įmonių veiklai modernizuoti
5. Įsitvirtinti augančiose ir mažiau krizės paveiktose rinkose
6. Plėsti ekologiškesnių ir mažiau energijos reikalaujančių produktų gamybą
7. Pasinaudoti technologinių procesų bei atsinaujinančių šaltinių teikiama energija
8. Pasinaudoti atsiveriančiomis galimybėmis kurti bendras įmones su mokslo centrais
9. Valdžios politika taps draugiška ir gamybos pramonę (verslą) skatinanti
10. Perkelti verslą į kitas šalis ir tokiu būdu sumažinti gamybos kaštus (dėl mažesnių aplinkosauginių reikalavimų ir didesnės valstybės paramos)
11. Suvienodinti cheminių medžiagų (ypač biocidų) registravimo reikalavimus su kitų ES šalių reikalavimais.

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus grėsmės

Didelis										
			1				4			
						8		10		
	Poveikis verslui									
				3		9		2		
				5			6	7		
Mažas										
	Maža	Tikimybė, kad įvyks						Didelė		

1. Dėl politinių veiksnių gali dar labiau pabrangti ar sutrikti strateginių žaliavų tiekimas
2. Užsitęsusi pasaulinė ekonomikos krizė drastiškai sumažins įmonių gyvybingumą
3. Rinkų atsigavimas gali turėti trumpalaikę perspektyvą ar poveikį
4. Griežtėjantys aplinkosauginiai reikalavimai (REACH programa) svariai padidins gamybos kaštus
5. Dėl emigracijos pradės trūkti kvalifikuotų darbuotojų
6. Ilgalaikėje perspektyvoje ryškiai trūks aukštos kompetencijos inžinerinių ir technologinių sričių specialistų
7. Dėl šalies nepatrauklumo bus sunku pritraukti užsienio investicijas
8. Padidėjusi mokesčių našta sužlugdys nemažai įmonių
9. Prekybos tinklų diktatas išstums gamintojus iš vietinės rinkos
10. Dėl skirtingo veiklos reglamentavimo padidės ne ES šalių įmonių konkurencinis spaudimas.

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus galimybių ir stipriųjų pusių sugretinimas

Stiprumai	Galimybės											
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	Suma:
1.	++	+	+	+	+++	+	+++	+++	-	+	-	16
2.	++	+	+	+	++	+	++	+	-	++	-	13
3.	+++	+	++	++	+++	++	+	+	-	+	-	16
4.	++	++	+++	++	+	++	++	+++	-	++	-	<u>19</u>
5.	++	++	++	++	+	++	++	++	-	+	-	16
6.	++	+	+	+	++	+	+	+	-	+++	-	13
7.	+	++	++	++	+	+	++	++	-	+	-	14
8.	+	+++	+	+	+	+	+	+	-	-	-	10
9.	+++	++	+	+	++	+	+	+	-	++	-	14
10.	+	++	++	+	+	+	+	+	-	-	-	10
Suma:	<u>19</u>	17	16	14	<u>17</u>	13	16	16	0	13	0	

Lietuvos chemijos produktų gamybos sektoriaus galimybių ir stipriųjų pusių sugretinimas

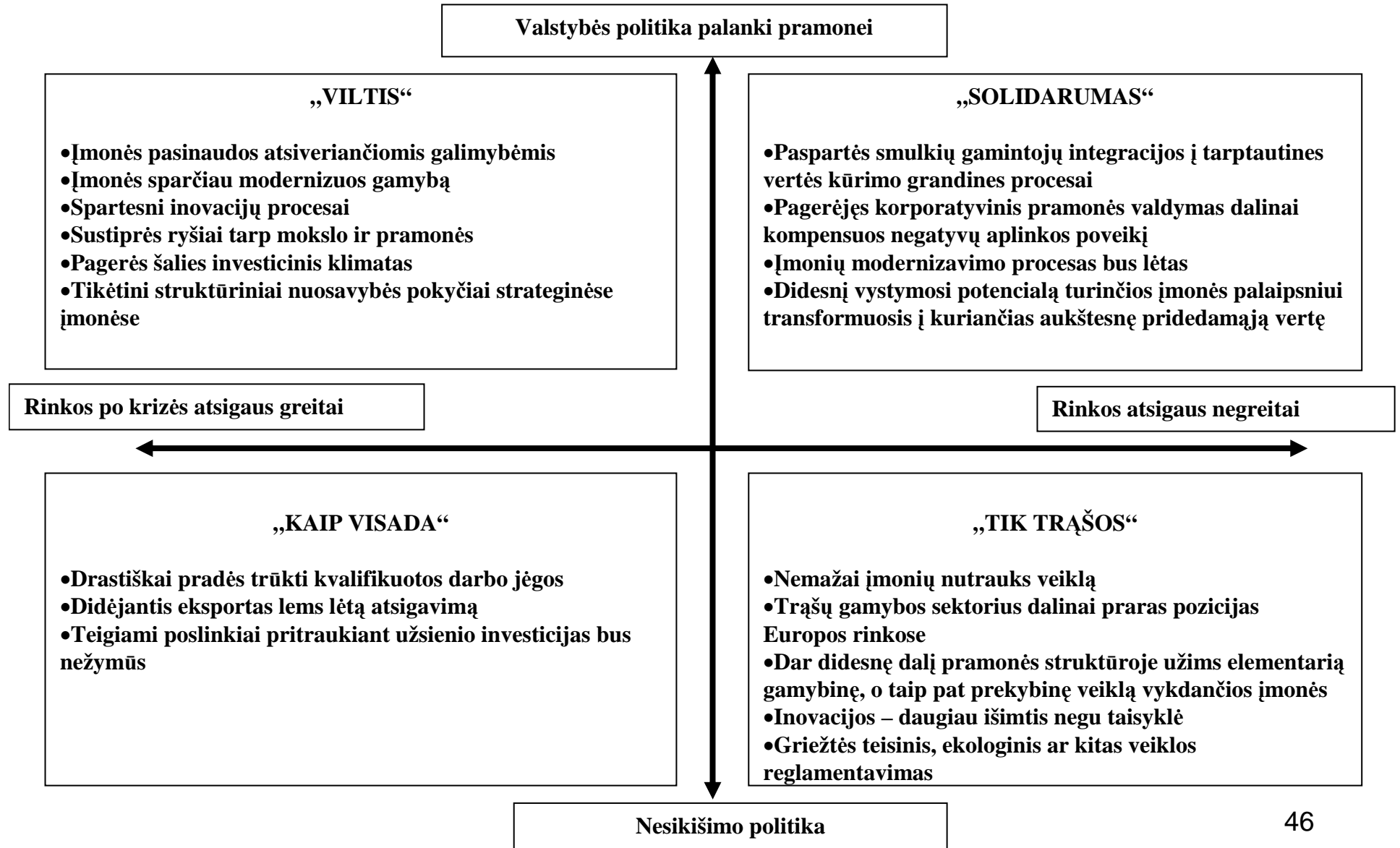
Stiprumai

1. Ryški sektoriaus specializacija
2. Gamybos valdymo kokybė leidžia siekti veiklos efektyvumo
3. Pagrindinės įmonės turi suformavę savo verslo sistemas, leidžiančias išlaikyti pozicijas rinkoje
4. **Daugėja įmonių, aktyviai investuojančių į naujas technologijas bei inovacijas**
5. Dauguma įvairaus lygio ir sričių specialistų turi aukštą kvalifikaciją
6. Pagrindinės įmonės turi strateginius partnerius arba yra stambių tarptautinių industrinių grupių dalis
7. Pažangiausios įmonės nemažai investuoja į darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą
8. Santykinai pigi darbo jėga
9. Fizinė ir ekonominė infrastruktūra palanki taikyti efektyvią logistiką
10. Vietinės dominuojančios įmonės neturi esminės neigiamos įtakos kitoms sektoriaus įmonėms

Galimybės

1. **Laiku pasinaudoti padidėjusiais rinkos poreikiais pasibaigus pasaulio ekonominei krizei**
2. Pritraukti į Lietuvą strateginį investuotoją, galintį tapti dar vienos sektoriaus strateginės specializacijos ašimi
3. Padidėjusi konkurencija tradicinių produktų rinkose paskatins įmones pakeisti strateginę orientaciją link investavimo į technologines, produktų bei verslo modelių inovacijas.
4. Efektyviai panaudoti ES paramą įmonių veiklai modernizuoti
5. **Įsitvirtinti augančiose ir mažiau krizės paveiktose rinkose**
6. Persiorientuoti į ekologiškų ir mažai energijos reikalaujančių produktų gamybą
7. Pasinaudoti technologinių procesų bei atsinaujinančių šaltinių teikiama energija
8. Pasinaudoti atsiveriančiomis galimybėmis kurti bendras įmones su mokslo centrais
9. Valdžios politika taps draugiška ir pramonę (verslą) skatinanti
10. Perkelti verslą į kitas šalis ir tokiu būdu sumažinti gamybos kaštus (dėl mažesnių aplinkosauginių reikalavimų ir didesnės valstybės paramos)
11. Suvienodinti cheminių medžiagų (ypač biocidų) registravimo reikalavimus su ES šalių reikalavimais.

Chemijos produktų gamybos sektoriaus raidos hipotetiniai scenarijai

APIBENDRINIMAS

- Lietuvos chemijos pramonės įmonės, po itin sėkmingų kelerių metų, susidūrė su naujais iššūkiais – mažėjančia paklausa ir krentančiomis produktų kainomis.
- Sektorius išlaikė vieną iš svarbiausių pozicijų šalies apdirbamosios pramonės struktūroje, sukurdamas virš 12 proc. pridėamosios vertės ir virš 17 proc. bendrosios produkcijos vertės. Tačiau tik trašų eksportas sudarė palyginti reikšmingą pasaulio eksporto dalį– 6,4 procentus. Visų kitų produktų dalis nesiekė ir vieno procento.
- Didžiausia sektoriaus problema yra ta pati, kuri būdinga ir kitiems pramonės sektoriams. Tai menka sukuriamos pridėamosios vertės, tenkančios vienam darbuotojui, dalis.

APIBENDRINIMAS (tęsinys)

- Trašų gamyba Lietuvoje yra sąlyginai pats konkurencingiausias pramonės sektorius, kurio RCA indeksas pasaulinėje prekyboje yra 14,27, o ES-27 šalių tarpe net 20,5.
- RCA indeksas rodo trašų gamybos svarbą Lietuvos ekonomikai. Šis sektorius yra ne tik strategiškai svarbus, bet ir esminis. Svarbu ir tai, jog jis turi visas galimybes tokiu ir išlikti.

APIBENDRINIMAS (tęsinys)

- Atlikta sektoriaus SSGG analizė atskleidė tokius svarbiausius sektoriaus svarbiausius privalumus:
 - Ryški sektoriaus specializacija
 - Pagrindinės įmonės turi suformavę savo verslo sistemas, leidžiančias išlaikyti pozicijas rinkoje
 - Daugėja įmonių, aktyviai investuojančių į naujas technologijas bei inovacijas
 - Santykinai pigi darbo jėga
 - Fizinė ir ekonominė infrastruktūra palanki taikyti efektyvią logistiką
 - Pagrindinės įmonės turi strateginius partnerius arba yra stambių tarptautinių industrinių grupių dalis

APIBENDRINIMAS (tęsinys)

- Vertinant trąšų gamybos sektoriaus silpnumus, tyrimas atskleidė, o ekspertai patvirtino, jog strateginiai ar išskirtinės svarbos silpnumai yra:
 - Riboti pagrindinių žaliavų ir medžiagų vietiniai ištekliai
 - Didelė priklausomybė nuo politiškai angažuočių strateginių išteklių tiekėjų
 - Dujų kaina žymiai aukštesnė už tą, kokią moka pagrindiniai konkurentai
- Kitų chemijos produktų gamybos sektoriaus strateginiai ar dideli silpnumai yra:
 - Menkas daugelio įmonių dėmesys inovacijoms
 - Vyrauja tradiciniai produktai, neturintys išskirtinio pranašumo nei kokybe, nei savo specifinėmis savybėmis
 - Menkas bendradarbiavimas tarp sektoriaus įmonių nekuria prielaidų kurtis stipriems klasteriams
 - Nekonkurencingi akcizų mokesčiai kosmetikos gaminių žaliavoms (komponentams)

APIBENDRINIMAS (tęsinys)

- Galimybės, kurių realizavimui matyti realios perspektyvos, o jų įtaka sektoriaus konkurencingumui būtų žymiausia:
 - Sugebėjimas laiku pasinaudoti padidėsiančiais rinkos poreikiais, pasaulio rinkoms išeinant iš krizės
 - ES teikiamų galimybių nukreipimas įmonių modernizavimui
 - Stipresnis įsitvirtinimas augančiose rinkose
 - Siekis, jog būtų suvienodinti cheminių medžiagų (ypač - biocido) registravimo reikalavimai su kitų ES šalių reikalavimais
- Grėsmės įvardytos kaip gana tikėtinos ir galinčios turėti žymią negatyvią įtaką sektoriaus konkurencingumui:
 - Dėl užsitęsusios krizės drastiškai sumenks įmonių gyvybingumas
 - REACH programos reikalavimai taps neįveikiami daliai smulkesnių įmonių, o kitas privers didinti veiklos kaštus
 - Mokesčių našta taps sunkiai pakeliama
 - Prekybinių tinklų diktatas iš rinkos galutinai išstums smulkius vietos gamintojus
 - Dėl skirtingo veiklos reglamentavimo lygio sunku bus atlaikyti ne ES šalių gamintojų spaudimą

APIBENDRINIMAS (tęsinys)

- Keturi hipotetiniai scenarijai, kurių pagrindas – du strategiškai svarbūs neapibrėžtumai: ekonominės krizės pasekmių ilgalaikiškumas ir šalies pramonės politikos pobūdis:
 - „**Viltis**“
 - „**Solidarumas**“
 - „**Kaip visada**“
 - „**Tik trąšos**“

REKOMENDACIJOS

- Svarbu atkreipti rimtą dėmesį į šio sektoriaus lyginamąjį konkurencingumą, o ypač į vieno darbuotojo sukuriamos pridėamosios vertės dydį, kuris žymiai atsilieka nuo daugelio konkurentų. Tam reikia atlikti atskirą išsamią studiją, apimančią lyginamąją šalių analizę viso sektoriaus struktūros bei produktų lygmeniu. Ji galėtų atskleisti strategiškai svarbius efektyvumo didinimo rezervus ir kryptis.
- Tikslinga būtų atlikti rimtą ES šalių chemijos pramonės struktūrų lyginamąją analizę, jos rezultatus susieti su Lietuvos intelektiniu, rekursiniu potencialu ir numatyti priemones kaip didinti šio sektoriaus didelę vertę kuriančių veiklų svorį šalies ekonomikoje.
- Kitų (ne trašų) chemijos produktų gaminių gamybos sektoriaus įmonėms ypatingai svarbus tampa nacionalinio lygmens klasterio kūrimasis.

DĚKOJAME UŽ DĚMES!